

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXXIV/398/2014
Rady Powiatu Słupskiego
z dnia 4 listopada 2014 r.



**Program Ochrony Środowiska
dla Powiatu Słupskiego
na lata 2014 – 2017
z perspektywą do 2021 roku**

2014-10-10

Sporządził:

Eugenia Bereszyńska – naczelnik Wydziału Środowiska i Rolnictwa

Małgorzata Wojtan - podinspektor Wydziału Środowiska i Rolnictwa

Spis treści

1.	Wstęp	4
1.1	Podstawy prawne opracowania	4
1.2	Zakres opracowania	5
1.3	Cel opracowania	5
2.	Charakterystyka obszaru	5
2.1	Położenie geograficzne i struktura administracyjna	5
2.2	Rzeźba terenu i geologia	8
2.3	Wody powierzchniowe i podziemne	11
2.4	Klimat.....	14
2.5	Formy ochrony przyrody	15
2.5.1	Parki narodowe	15
2.5.2	Parki krajobrazowe	16
2.5.3	Rezerваты przyrody	17
2.5.4	Obszary chronionego krajobrazu.....	18
2.5.5	Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe	19
2.6.6	Użytki ekologiczne	20
2.6.7	Obszary Natura 2000	22
3.	Infrastruktura powiatu	27
3.1	Gospodarka wodno – ściekowa.....	27
3.2	Komunikacja	32
3.3	Gospodarka odpadami	34
4.	Aktualny stan środowiska.....	39
4.1	Powietrze	39
4.2	Wody powierzchniowe i podziemne	41
4.3	Hałas	43
4.4	Promieniowanie elektromagnetyczne	44
4.5	Świadomość ekologiczna społeczeństwa	44
4.6	Odnawialne źródła energii	46
5.	Realizacja polityki ekologicznej powiatu	48
6.	Cele i kierunki działań.....	51
6.1	Cele priorytetowe.....	51
6.2	Cele średniookresowe	51
6.3	Cele perspektywiczne.....	57

7.	Aspekty finansowe realizacji programu	58
8.	Zarządzanie programem.....	58
9.	Harmonogram realizacji przedsięwzięć.....	59
10.	Literatura:.....	63
11.	Spis rycin:.....	63
12.	Spis tabel:	64
13.	Spis skrótów:	64

1. Wstęp

1.1 Podstawy prawne opracowania

W celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji polityki ochrony środowiska, zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2012 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 1232 ze zm.) samorządy zobowiązane są do utworzenia programu ochrony środowiska. Podstawowym celem tego dokumentu jest zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Organ wykonawczy powiatu, sporządzając w trybie art. 17 Poś powiatowy program ochrony środowiska, musi uwzględnić w nim cele zawarte zarówno w polityce ekologicznej państwa i wojewódzkim programie ochrony środowiska, jak również w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i innych dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 ze zm.). Dlatego też przy opracowywaniu Programu uwzględniono zapisy zawarte w niżej wymienionych dokumentach:

- „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 r.”, przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 22 maja 2009r.,
- „Program ochrony środowiska dla Województwa Pomorskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020”, przyjęty uchwałą nr 528/XXV/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2012 r.,
- „Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020”, przyjęta uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r.,
- „Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012 – 2022”, przyjęta uchwałą Rady Powiatu XXX/326/2014 z dnia 1 kwietnia 2014 r.,
- „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018” przyjęty uchwałą Sejmiku województwa Pomorskiego 415/XX/12 z dnia 25 czerwca 2012r.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 Poś powiatowy program ochrony środowiska uchwała rada powiatu.

1.2 Zakres opracowania

Ze względu na fakt, iż Spółka z o.o. Lider Projekt (61-659 Poznań, ul. Winogrody 60) w 2013 r. bardzo szczegółowo opracowała prognozę oddziaływania na środowisko dla „Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012 -2022”, przedmiotowe opracowanie zawiera krótką charakterystykę powiatu z uwzględnieniem charakterystyki komponentów środowiska przyrodniczego i aktualnego stanu środowiska. Zawiera ono natomiast cele i kierunki działań, niezbędne dla zapewnienia mieszkańcom stałej poprawy środowiskowych warunków życia, jak również zmierzających do zachowania i poprawy stanu środowiska. Dla powiatu słupskiego wyznaczone zostały cele priorytetowe, średniookresowe i perspektywiczne.

1.3 Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest określenie aktualnego stanu środowiska oraz wyznaczenie proekologicznych zadań w perspektywie krótko oraz długoterminowej. Ze względu na specyfikę samorządu powiatowego w niniejszym opracowaniu zawarto zadania własne powiatu jak i koordynowane.

2. Charakterystyka obszaru

2.1 Położenie geograficzne i struktura administracyjna

Powiat słupski zlokalizowany jest w północno - zachodniej części województwa pomorskiego. Od zachodu sąsiaduje z powiatem sławieńskim i koszalińskim, od południa z bytowskim natomiast od wschodu graniczy z powiatem lęborskim. Od północy powiat słupski graniczy z Morzem Bałtyckim, tworząc 57 km pas wybrzeża.



Ryc. 1. Podział administracyjny powiatu słupskiego.

Źródło: Prognoza oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012-2022 - aktualizacja listopad 2013 r.

Powiat Słupski zajmuje obszar 2 304,24 km², co stanowi 13 % powierzchni ogólnej województwa pomorskiego.

Podział administracyjny	Jednostka miary	2012 rok
Powierzchnia powiatu ogółem	km ²	2 304,24
gmina Damnica	km ²	167,66
gmina Dębica Kaszubska	km ²	299,52
gmina Głównice	km ²	321,97
gmina Kępice	km ²	293,05
gmina Kobylnica	km ²	243,91
gmina Potęgowo	km ²	228,46
gmina Słupsk	km ²	261,73
gmina Smoldzino	km ²	260,29

gmina Ustka	km ²	217,46
Gmina Miasto Ustka	km ²	10,19
Miasta	liczba	2
Gminy ogółem	liczba	10
wiejskie	liczba	8
miejskie	liczba	1
miejsko - wiejskie	liczba	1

Tab. 1. Charakterystyka powiatu słupskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

W skład powiatu słupskiego wchodzi osiem gmin wiejskich: Damnica, Dębica Kaszubska, Główczyce, Kobylnica, Słupsk, Smołdzino, Potęgowo i Ustka, jedna miejsko - wiejska: Kępice oraz jedna miejska – Ustka.



Ryc. 2. Powiat słupski na tle podziału fizjograficznego i administracyjnego.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim 2010 roku.

Według podziału fizycznogeograficznego Kondrackiego powiat słupski leży w podprowincji Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich, w mezoregionach Wybrzeża Słowińskiego (313.41), Wysoczyzny Damnickiej (313.44), Równiny Sławińskiej (313.43) oraz częściowo w Pradolinie Redy – Łeby (313.46) i Wysoczyzny Polanowskiej (314.46).

2.2 Rzeźba terenu i geologia

Mięszość utworów czwartorzędowych, stanowiących powierzchnię warstwę pokrywy ziemi powiatu słupskiego, sięga od 30 do 100 m, zachowując tendencję wzrostową w kierunku południowym. Czwartorzędowa rzeźba współtworzona była przede wszystkim przez plejstocenyjskie osady lodowcowe i wodnolodowcowe oraz holocenyjskie osady rzeczne, jeziorne, bagienne i eoliczne.

Przeważający obszar powiatu słupskiego pokryty jest utworami plejstocenyjskimi, tworzonymi głównie przez gliny zwałowe. Południe analizowanego obszaru pokrywają natomiast piaski i żwiry sandrowe. Doliny Wieprzy, Słupi i Łupawy pokrywają osady piaszczyste tarasów akumulacyjnych.

Holocenyjskie utwory tworzą przede wszystkim zlokalizowane w obszarach dolin rzecznych piaski, torfy, namuły rzeczne, mułki jeziorne oraz kredy jeziorne. Specyficzne położenie powiatu warunkuje również występowanie piasków plażowych jak również eolicznych. Występują one w największym nagromadzeniu w pasie brzegowym gminy Smołdzino, która obfituje również w duże nagromadzenie osadów organicznych.

Główną bazę surowcową tworzą zakumulowane osady plejstocenu, takie jak piaski, żwiry i mułki warstwowe. Osady stanowiące osady holocenyjskie, reprezentowane są na terenie powiatu słupskiego przez kredę jeziora i torfy.

Na obszarze powiatu słupskiego zlokalizowanych jest 41 udokumentowanych złóż kopalin, w tym w znacznej większości są to złoża piasków i żwirów.

L.p.	Nazwa złoża	Gmina	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby [tys. ton]		Wydobycie
					Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
1	Możdżanowo	Ustka	bursztyn	R	0,01	-	-
2	Darżyno	Potęgowo	kreda	Z	-	-	-
3	Grabówko	Dębica Kaszubska		Z	720,20	-	-

4	Bierkowo II	Słupsk	piaski i żwiry	Z	3 470	-	-
5	Głobino	Słupsk		Z	-	-	-
6	Głobino IV*	Słupsk		T	1 087	-	-
7	Głobino V	Słupsk		E	825	613	-
8	Karżnica	Potęgowo		Z	300	-	-
9	Kczewo	Kobylnica		E	689	516	62
10	Kobylnica	Kobylnica		Z	274	-	-
11	Kobylnica III	Kobylnica		T	128	128	-
12	Komorczyn	Kobylnica		bd	294		
13	Kruszyna I	Kobylnica		bd	624,32	bd	bd
14	Kusowo	Słupsk		Z	217	-	-
15	Lulemino S*	Kobylnica		Z	493	-	
16	Łebień*	Damnica		Z	-	-	-
17	Machowino ¹	Ustka		Z	490	-	-
18	Objazda	Ustka		R	1 013	-	-
19	Objazda II	Ustka		bd	98 135	bd	bd
20	Potęgowo*	Potęgowo		R	24 585	-	-
21	Płaszewo	Kobylnica		bd	0,274	bd	bd
22	Retowo	Smółdzino		bd	11,7	bd	bd
23	Siemianice II	Słupsk		Z	546	-	-
24	Siemianice III	Słupsk		Z	3 433	-	-
25	Siemianice IV	Słupsk		E	1 626	1626	167
26	Skórowo	Potęgowo		Z	403	-	-
27	Skórowo Nowe	Potęgowo		R	1 754	1754	-
28	Strzelino	Słupsk		R	77	-	-
29	Wiklino	Słupsk		Z	67	-	-
30	Wiklino II	Słupsk		R	509	-	-
31	Zagórki *	Kobylnica		Z	313	-	-
32	Zagórki II*	Kobylnica		E	2 621	1 561	57
33	Zagórki III	Kobylnica		R	3 882	-	-
34	Ustka **	Miasto Ustka	wody lecnicze zmineraliz owane		31 m ³ /h	-	-
35	Ustka ^B	Miasto Ustka	torfy	R	1 960 tys. m ³	-	-
36	Wieliszewo	Potęgowo		T	1 743 tys.	258 tys. m ³	-

					m ³		
37	Wieliszewo I	Potęgowo		bd	264,85 tys. m ³	bd	bd
38	Darżyno	Potęgowo		Z	-	-	-
39	Krakulice – Gać- Kompleks A	Główczyce		E	2 335 tys. m ³	657 tys. m ³	51tys.m ³
40	Cecenowo	Główczyce		bd	13 036,6 tys. m ³	bd	bd
41	Machowinko	Ustka	surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego	P	21 556 tys. m ³	-	-

E - złoża eksploatowane,

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie,

R- złoża rozpoznane szczegółowo,

T - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,

Z - złoża z którego wydobyć zostało zaniechane,

* - złoża zawierające piasek ze żwirem,

** - złoża nieeksploatowane,

bd - brak danych

B - złoża, w których występują borowiny

¹ – Decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego z dnia 19 sierpnia 2013r. złoża wykreślono z bilansu zasobów, ze względu na wyczerpanie zasobów złoża.

Tab. 2. Udokumentowane złoża kopalin na terenie powiatu słupskiego
(stan na dzień 31 lipca 2014r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bilansu złóż kopalin w Polsce oraz na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Słupsku.

Rzeźba terenu powiatu słupskiego ukształtowana została głównie przez plejstocieńską działalność lodowców, tworząc przede wszystkim rozległe obszary wysoczyzn morenowych. Na ich przedpolach w wyniku akumulacji materiału niesionego przez wypływające z lodowców wody, utworzyły się równiny sandrowe.

W południowej części powiatu, zlokalizowanej w obszarze Wysoczyzny Polanowskiej, przeważają utwory będące wynikiem erozyjnej działalności lodowcowej i wodnolodowcowej, tworząc mozaikę sieci rynien i dolin erozyjnych. Przybiera ona formę wysoczyzny morenowej falistej, poprzecinanej pagórami moren czołowych akumulacyjnych. Na północ rzeźbę terenu

tworzy wysoczyzna morenowa pargórkowata przechodząc stopniowo na wysokości Niemczewa do wałów moren czołowych akumulacyjnych. Najbardziej charakterystyczną formą rzeźby terenu Wysoczyzny Polanowskiej jest Dolina Słupi. Terasy doliny wypełnione są złożonymi z piasków i żwirów sandrami dolinnymi, które porastają kompleksami leśnymi, urozmaiconymi licznymi zagłębieniem powytopiskowymi, w których utworzyły się zagłębienie wodne lub torfowiska.

Pobrzeża Południowobałtyckie, w które przechodzi Wysoczyzna Polanowska, charakteryzują się mniejszą ilością różnych form rzeźby jak również znacznie mniejszymi deniwelacjami terenu. Obszarowo dominuje tu zbudowana z moreny dennej Wysoczyzna Damnicka. Południe doliny urozmaicone jest przez pojedyncze wzgórza morenowe, górujące nad płaską lub lokalnie falistą powierzchnią obszaru. Od zachodu granicę Wysoczyzny Damnickiej wyznacza krawędź oddzielająca ją od Równiny Sławieńskiej. Rzędne doliny sięgają wysokości 40 – 60 m n.p.m., są o 30 m niższe od sąsiadującej z nią Wysoczyzny Damnickiej. Dominuje tu monotony krajobraz równin dennomorenowych, a jedynie wschodnie granice urozmaica Dolina Słupi, wcinając się w dolinę na głębokość ok 35 m, która stopniowo zmniejsza się w miarę zbliżania się do Ustki.

Północną granicę wysoczyzn stanowi pas moren czołowych fazy gardzieńskiej, z najwyższym wzniesieniem Rowokołem, sięgającym 115 m n.p.m.

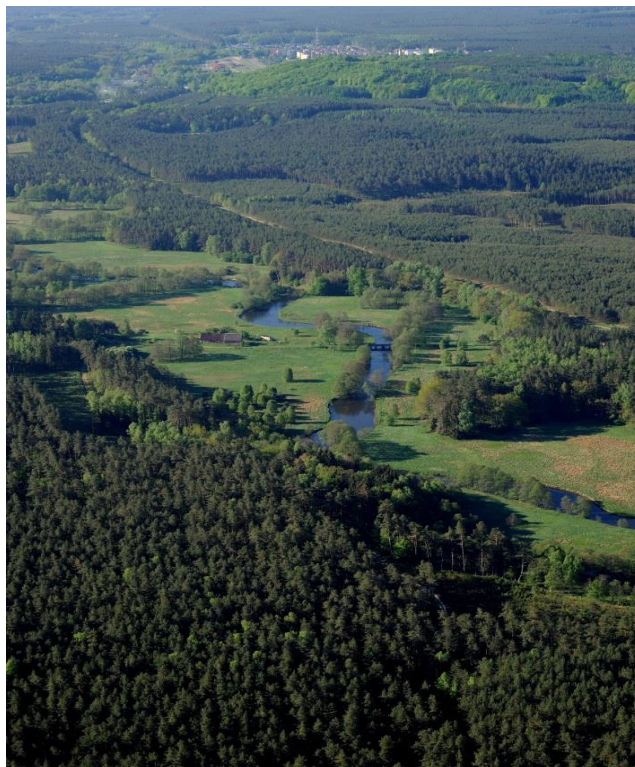
Od północy powiat słupski ograniczony jest Pasem Wybrzeża Słowińskiego. Równinne powierzchnie moreny dennej zbudowane są z glin zwałowych, poprzecinanych miejscowo utworami ilastymi. Równina urywa się dość gwałtownie w okolicach Ustki i Poddąbia od strony morza stromym klifem.

2.3 Wody powierzchniowe i podziemne

Cała sieć rzeczna powiatu słupskiego należy do zlewni rzek Przymorza, tworzą ją głównie zlewnie Wieprzy, Słupi, Łupawy i Łeby. Wzdłuż brzegu Bałtyku wyodrębniono ponadto zlewnie morskie z kanałem Potena oraz rzeki Orzechowej, a także pasa mierzei pomiędzy jeziorami Gardno i Łebsko.

Sieć rzeczna powiatu charakteryzuje się przede wszystkim wyrównanymi przepływami, co spowodowane jest dużym udziałem wód gruntowych w zasilaniu i dużym stopniem zasilania dorzeczy rzek. Ponadto charakterystycznym zjawiskiem jest występowanie cofek wód morskich do koryt rzecznych, szczególnie w okresie zimowym. Czas

złodzenia rzek jest krótki i trwa zwykle od końca grudnia do początku stycznia lub w ogóle złodzenie nie występuje.



Ryc. 3. Rzeka Wieprza.
Fot. Jan Maziejuk.

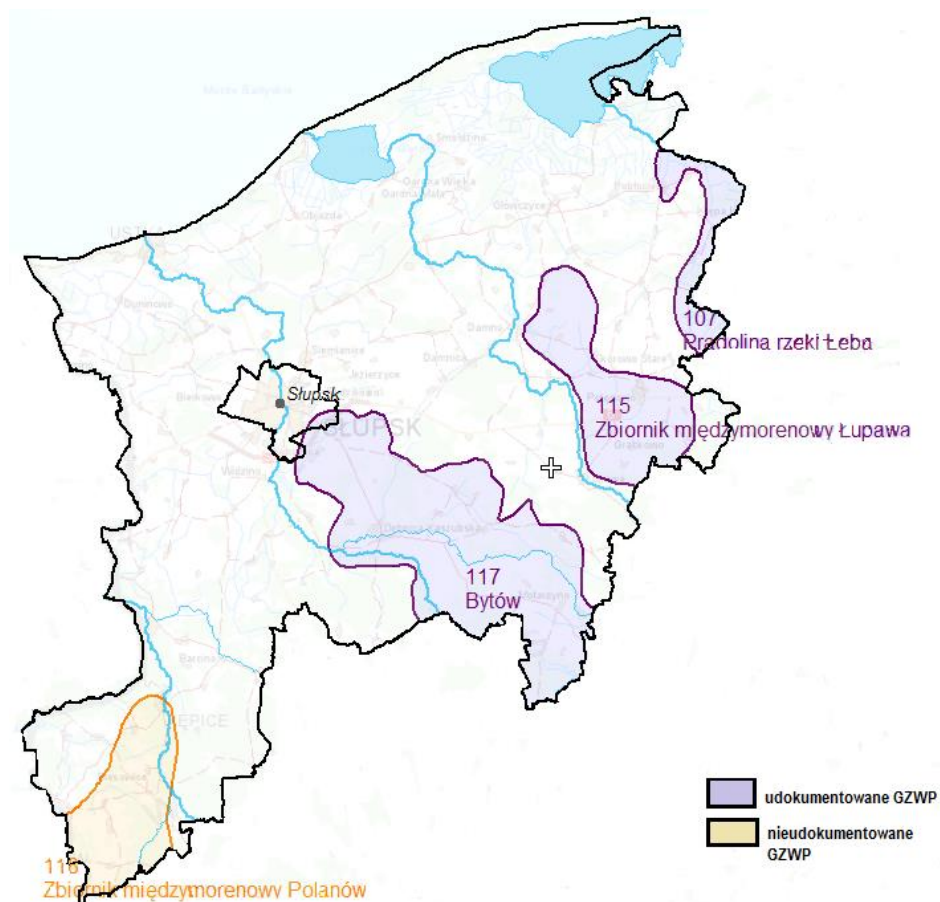
Na terenie powiatu znajdują się 82 jeziora, które zajmują łączną powierzchnię 8,5 tys. ha. Jeziorność powiatu jest zróżnicowana, wysoka na wybrzeżu słowińskim natomiast niska na Równinie Słupskiej i Wysoczyźnie Damnickiej. Najbardziej charakterystyczną grupą jezior w powiecie są jeziora przybrzeżne, reprezentowane przez jez. Gardno i Łebsko. Wyróżniają się dużą powierzchnią i niewielką głębokością, co w konsekwencji prowadzi do szybkiego tempa ich zarastania.

Koleją grupę na terenie powiatu słupskiego stanowią jeziora polodowcowe znajdujące się na Wyżynie Polanowskiej, w tym m.in. jeziora Głębokie i Obłęskie.

Ważnym składnikiem systemu hydrologicznego powiatu są liczne torfowiska. Pas Wybrzeża Słowińskiego wokół jeziora Gardno i Łebsko jak również Dolina Łęby charakteryzują się szczególnie wysokim stopniem zatorfienia, sięgającym od 13 do 20%.

Powiat słupski położony jest w obrębie hydrogeologicznego regionu pomorskiego. Większość wód podziemnych zlokalizowana jest w utworach trzecio i czwartorzędowych, które obejmują piaszczysto – żwirowe poziomy wodonośne, z których wyróżnia się poziom:

- gruntowy, występujący na całym obszarze powiatu, charakteryzujący się swobodnym zwierciadłem, płytkim i zmiennym poziomem zalegania,
- międzyglinowy górny, występujący w obszarze wysoczyzn, współtworzy I poziom wodonośny, z którego korzysta większość ujęć wiejskich,
- międzyglinowy środkowy, występujący na całym obszarze, najczęściej na głębokości 20 – 50 m, tworzy II warstwę wodonośną o wydajności ok. 10 – 25 m³/h,
- podglinowy, występujący lokalnie w zagłębieniach podłoża podczwartorzędowego, współtworzy III warstwę wodonośną.



Ryc. 4. Rozmieszczenie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie powiatu słupskiego.

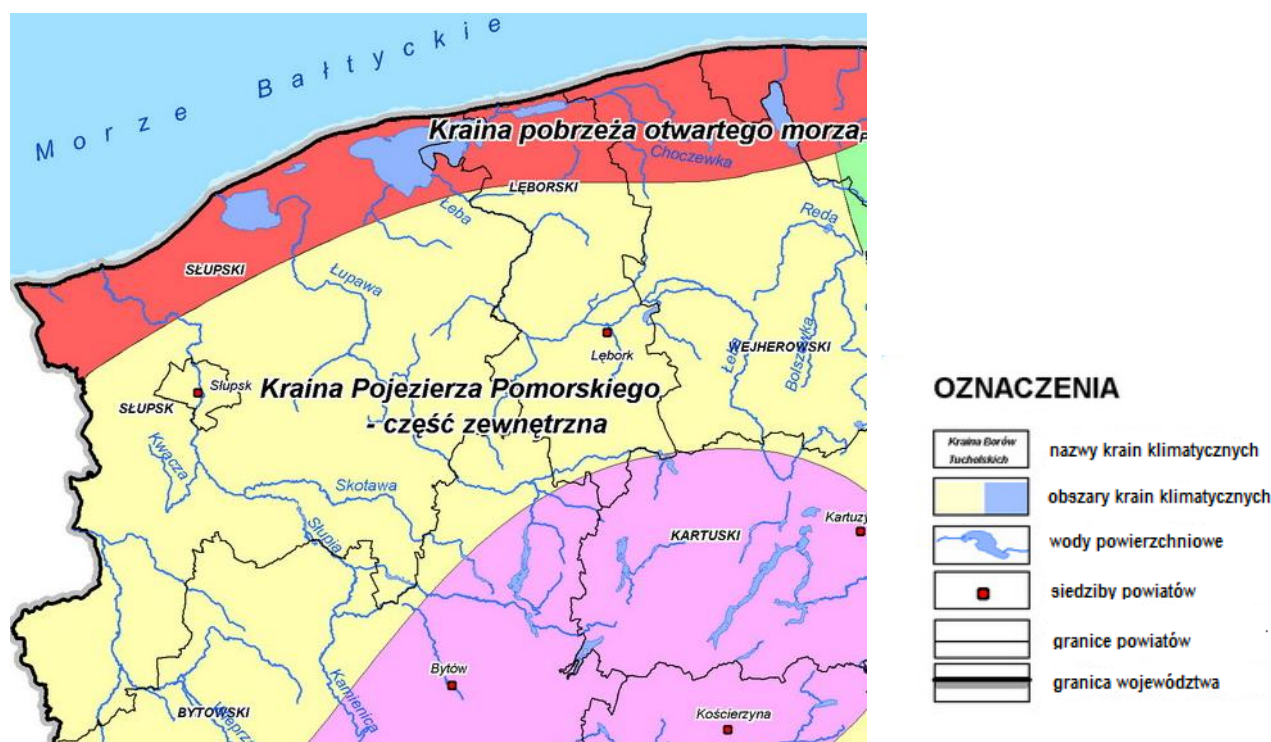
Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.geoportal.gov.pl.

Wody piętra trzeciorzędowego związane są z piaszczystymi utworami zlokalizowanymi w utworach mioceni i oligoceni. Dolne warstwy poziomu mioceni wykorzystywane są m.in. w gminach Ustka i Kobylnica. W okolicach Słupska, Machowina i Dębina występują natomiast rozpoznane oligoceni poziomy wodonośne.

Kredowy poziom wodonośny stwierdzono w Ustce, Możdżanowie, Machowinku i Słupsku. Ze względu na złą jakość tych wód, spowodowaną wysokim zasoleniem jak również podwyższoną mineralizacją, wody te eksploatuje się jedynie na terenie Ustki.

2.4 Klimat

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Okołatowicza powiat słupski zlokalizowany jest w północnej części regionu pomorskiego, w którym klimat kształtowany jest w dużym stopniu przez Morze Bałtyckie. Charakteryzuje się dużą zmiennością warunków klimatycznych, spowodowaną ścieraniem się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego.



Ryc. 5. Krainy klimatyczne na terenie powiatu słupskiego.

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego – 2018.

Wpływy morskiego klimatu kształtują pogodę łagodną, wilgotną z niewielkimi amplitudami temperatur. Lata charakteryzują się niskimi temperaturami. Klimat cechują ponadto względnie małe roczne amplitudy powietrza oraz duża liczba dni pochmurnych. Powiat słupski cechuje również stosunkowo wysoka suma rocznych opadów atmosferycznych.

Pas nadmorski o szerokości dochodzącej do 15 km znajduje się pod wpływem bryzy morskiej i lądowej. Strefę plaży nadmorskiej charakteryzują silnie bodźcowe warunki bioklimatyczne, bakteriobójcze działanie promieniowania słonecznego oraz zdrowotne aerozolu morskiego.

2.5 Formy ochrony przyrody

2.5.1 Parki narodowe

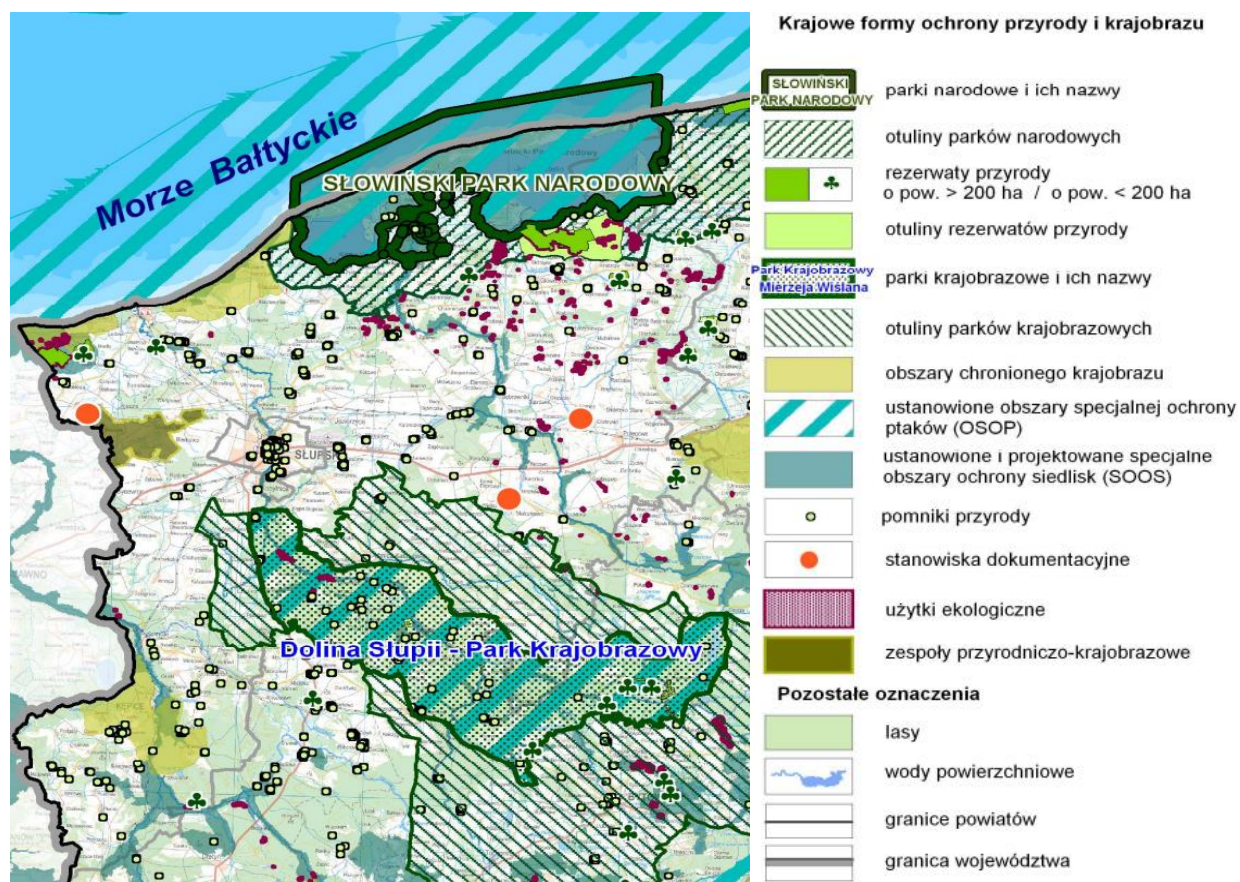
Na terenie powiatu słupskiego znajduje się jeden obszar posiadający najwyższy status ochrony – Słowiński Park Narodowy. Położony jest w północnej części województwa pomorskiego na Wybrzeżu Słowińskim, które wchodzi w zasięg Pobrzeża Słowińskiego. Powierzchnia parku wynosi 32 744 ha.



Ryc. 6. "Wędrujące wydmy" na obszarze Słowińskiego Parku Narodowego.
Fot. Jan Maziejuk.

Głównymi walorami przyrodniczymi parku jest unikatowy w skali Europy obszar ruchomych wydmy zwanych "Białymi Górami" wraz z przymorskimi jeziorami: Łebsko, Gardno, Dołgie Małe, Dołgie Duże. Słowiński Park Narodowy cechują cenne zbiorowiska leśne takie jak bór bażynowy, brzezina bagienna, świeży bór bagienny oraz bardzo rzadkie gatunki fauny, w tym awifauny, jak orzeł bielik i orzeł przedni. Występują tu także gatunki roślin wymienione w załączniku II do Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej oraz 28 gatunków ptaków z listy załącznika I do Dyrektywy Ptasiej Unii Europejskiej, co dało podstawę do włączenia Parku do sieci

obszarów chronionych Natura 2000. Park jest włączony do sieci Światowych Rezerwatów Biosfery i obszarów chronionych w ramach Konwencji Ramsarskiej.



Ryc. 7. Formy ochrony przyrody w powiecie słupskim.

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego – 2018.

2.5.2 Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” jest jednym z parków wchodzących w skład Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, położonym na obszarze trzech gmin powiatu słupskiego: Kobylnica, Dębica Kaszubska i Słupsk. Jest to obszar od środkowego biegu rzeki Słupi i jej zlewni, od miejscowości Soszyca do drogi Krępa – Łosino. Zajmuje powierzchnię 37 040 ha. W granicach Parku znajduje się 60 jezior z których najcenniejsze pod względem przyrodniczym to: Jasień, Skotawskie Małe i Duże, Głębokie, Borzytuchomskie Duże, Konradowo, Krzynia. Występują tu siedliska roślinne o cechach zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych oraz rzadkie gatunki roślin: np. wawrzynek wilczętyko, płwacz zwyczajny, rosiczka. Najcenniejsze

przyrodniczo fragmenty Parku i jego otuliny zostały wydzielone w postaci ośmiu rezerwatów przyrody.

2.5.3 Rezerваты przyrody

Bagna Izbickie

Rezerwat zlokalizowany w Gminie Głównicy, zajmuje powierzchnię 281,18 ha. Ochronie rezerwatu podlegają głównie brzeziny bagienne i zbiorowiska wrzosowisk atlantyckich. Występuje tu sześć dominujących zespołów roślinnych, charakteryzujących środowisko wilgotne. Do najcenniejszych należą wrzosiec bagienny, woskownica europejska, rosiczka okrągłolistna, przygiętka biała, turzyca bagienna, modrzewnica, bażyna czarna, bagno zwyczajne.

Torfowisko Pobłockie

Rezerwat zlokalizowany w gminie Głównicy, zajmuje powierzchnię 112,31 ha. Rezerwat jest cennym obszarem retencji wodnej, wśród najbardziej interesujących roślin występują tu m. in.: woskownica europejska, wrzosiec bagienny, modrzewnica, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne.

Torfowisko Potoczek

Rezerwat zlokalizowany w gminie Kępice, tworzy obszar o powierzchni 15,24 ha. Występuje tu bór bagienny o powierzchni 3,86 ha, rezerwat usytuowany jest w malowniczej dolinie otoczonej zalesionymi stokami wzniesień, stanowi ostoję zwierzyny płowej i czarnej. Znajdują się tu również stanowiska licznych gatunków roślin podlegających ochronie (m. in. listeria sercowata, bagno zwyczajne, paprotka zwyczajna).

Grodzisko Runowo

Rezerwat zlokalizowany w gminie Potęgowo, zajmuje powierzchnię 29,66 ha. Ochronie rezerwatu podlegają stanowiska buczyny, buków i dębów o obwodach przekraczających 3 metry, jak również pozostałości słowiańskiego grodziska wraz z osadą i cmentarzyskiem kurhanowym nad rzeką Pogorzelicą (pochodzącymi z II poł. IX wieku).

Wzgórze Rowokół

Rezerwat zlokalizowany w gminie Smołdzino, zajmuje powierzchnię 562,81 ha. Położenie stożka Rowokołu (115 m n.p.m.) w odległości zaledwie 6 km od morza wywołuje w nizinnym krajobrazie nadmorskim widokowy kontrast, las na stokach wzgórza sprawia miejscami wrażenie regła dolnego (udział buka i jodły).

Wierzchońskie Jałowce

Rezerwat zlokalizowany w gminie Smołdzino, zajmuje powierzchnię 1,92 ha. Stanowi skupisko ok. 150 okazów jałowca pospolitego o zróżnicowanych formach w drzewostanie sosnowym (kolumnowe, piramidalne, stożkowe do wysokości 10 m.) wśród wzniesień morenowych.

Jezioro Modła

Rezerwat zlokalizowany w gminie Ustka, zajmuje powierzchnię 194,80 ha. Stanowi miejsce lęgowe ptactwa wodnego np. mewy śmieszki, mewy srebrzystej, mewy pospolitej, rybitwy czarnej, kaczki krzyżówki, łabędzia niemego, błotniaka łąkowego, remiza, kwiczoła. Występuje tu roślinność będąca podstawowym elementem decydującym o warunkach lęgowych ptaków, a także zespołów roślinności wodnej i szuwarowej typowej dla płytkiego, zarastającego jeziora przymorskiego.

Buczyna Nad Słupią

Rezerwat zlokalizowany w gminie Ustka, zajmuje powierzchnię 18,92 ha. Obiekt stanowi interesujący przykład drzewostanu bukowego.

2.5.4 Obszary chronionego krajobrazu

Jezioro Łętowskie oraz okolice Kępic wraz z fragmentem doliny rzeki Wieprzy

Zlokalizowany w gminie Kępice, zajmuje powierzchnię 6 880 ha. Do głównych walorów obszaru należą dwa duże jeziora: Łętowskie w północno - zachodniej części obszaru oraz Obłęskie na północno-wschodnim krańcu obszaru. Obszar charakteryzuje się bardzo dużą lesistością obszaru wynoszącą 76%.

Fragment Pradoliny Łeby i wzgórze morenowe na południe od Lęborka

Zlokalizowany w gminie Potęgowo w zachodniej części Pradoliny Łeby-Redy od miejscowości Orle do jeziora Lubowickiego w okolicach Lęborka. Jego powierzchnia wynosi 19 516 ha. Środowisko przyrodnicze na dnie doliny tworzą głównie użytki zielone (łąki i pastwiska). Lasy porastające strefę krawędziową budowane są przez drzewostany buczyny niżowej.

Pas pobraża na wschód od Ustki

Zlokalizowany na wschód od ujścia rzeki Słupi, wzdłuż wybrzeża do jeziora Gardno. Tworzy obszar o powierzchni 3 336 ha. Obszar ten współtworzony jest przez wybrzeże morskie z plażami, wydrami i klifem, różnorodną roślinność nadmorską, od wydymotwórczej honkenii, aż po zespoły leśne jak: bory nadmorskie i buczyny.

Pas pobraża na zachód od Ustki

Zlokalizowany na zachód od ujścia rzeki Słupi, wzdłuż wybrzeża do granicy powiatu, o powierzchni 7 520 ha. Bezpośrednie sąsiedztwo morza i związany z tym urozmaicony świat roślinny - roślinność wydymowa, bagienna, bory nadmorskie, kryptodepresyjne jezioro przymorskie: Modła, rezerwat przyrodniczy obejmujący najbliższe otoczenie Jeziora Modła są głównymi walorami przyrodniczymi tego obszaru.

2.5.5 Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe

- **„Ostoja łabędzi”** (miasto Ustka)

Istotą funkcjonowania zespołu przyrodniczo- krajobrazowego jest stworzenie obszaru umożliwiającego przezimowanie łabędziom niemy.

- **ZPK 6** (gmina Dębica Kaszubska)

Zajmuje odcinek Doliny Słupi od połączenia kanału elektrowni Krzynia z korytem Słupi do północnej granicy Parku, wraz z odcinkiem Doliny Kamiennej od mostu na trasie Dębica Kaszubska- Podwilczyn do jej ujścia do Słupi.

- **ZPK 2** (gmina Dębica Kaszubska)

Zlokalizowany w odcinku Doliny Słupi od miejscowości Młynki do Jeziora Głębokiego, ochrona interesującej rzeźby krajobrazu, walorów krajobrazowych, faunistycznych i kulturowych fragmentu Doliny Słupi, stanowiska i miejsca rozrodu lipienia, głowacza białopłetwego, pstrąga potowego oraz strzelby potokowej, tereny lęgowe specyficznej dla rzek Pomorza awifauny.

- **ZPK 4** (gmina Dębica Kaszubska)

Zajmuje odcinek Doliny Słupi (Stara Słupia) od ujścia Bytowy do Słupi do Gałąźni Małej. Ochroną objęte są interesujące rzeźby krajobrazu, walory krajobrazowe, faunistyczne i kulturowe, stanowiska i miejsca rozrodu lipienia, głowacza białopłetwego, pstrąga potokowego oraz strzelby potokowej, tereny lęgowe specyficznej dla rzek Pomorza awifauny.

- **ZPK 10 Budówko-Budowo-Jawory** (gmina Dębica Kaszubska)

Zespół obejmuje ochroną walory krajobrazowe i kulturowe: Budowo - Bukówko-dwa grodziska wczesnośredniowieczne z osadami przyrodowymi i cmentarzyskami kurhanowymi kultury łużyckiej.

- **„Bruskowskie Bagno”** (gmina Słupsk)

Zespół obejmuje swą ochroną wartości przyrodnicze i krajobrazowe torfowiska wysokiego, stanowiącego lokalną ostoję bioróżnorodności.

- **„Kraina w Kratę w Dolinie Rzeki Moszczeniczki”** (gmina Słupsk)

Ochrona polega na zachowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Cechą charakterystyczną Krainy jest styl budownictwa o konstrukcji kratownicowej, z czarnymi elementami zdrewnianiami, tworzącymi kratę w kontraście z bielonym wypełnieniem.

2.6.6 Użytki ekologiczne

- **Torfowisko Wieliszewo 3** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra - wielkość: 0,50 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 4** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra - wielkość: 1,22 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 5** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra - wielkość: 0,60 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 6** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra –wielkość: 0,37 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 7** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra - wielkość: 0,60 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 8** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra - wielkość: 3,45 ha,

- **Łąki nad Ciekim Gogolewskim** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Gogolewko-wielkość: 23,39 ha,
- **Torfowisko Dobra** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Dobra - wielkość: 0,50 ha,
- **Torfowiska Gogolewo** - gm. Dębica Kaszubska, obręb Gogolewo-wielkość: 4,55 ha,
- **Studnia Nietoperzy** - gm. Dębica Kaszubska- wielkość: 0,10 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Damnica, obręb Damno - wielkość: 0,58 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Damnica, obręb Domaradz - wielkość: 1,60 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** – gm. Damnica, obręb Stara Dąbrowa - wielkość: 11,45 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Damnica, obręb Damnica - wielkość: 5,50 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Damnica, obręb Łebień - wielkość: 0,35 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Damnica, obręb Strzyżyno - wielkość: 3,26 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Damnica, obręb Bięcino - wielkość: 0,32 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** -gm. Damnica, obręb Damnica Leśnictwo, wielkość: 4,62 ha,
- **Krakulice** - gm. Głównicyce, obręb Gać - wielkość: 314,63 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Wolinia - wielkość: 59,01 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Izbica-wielkość: 118,58 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Głównicyce-wielkość: 18,48 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Gorzyno- wielkość: 28,53 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Gorzyno - wielkość: 7,26 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Szczypkowice - wielkość: 8,09 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Głównicyce, Leśnictwo Wielka Wieś - wielkość: 11,98 ha,

- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Główny, Leśnictwo Wierzchocino - wielkość: 118,37 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Główny, Leśnictwo Lipno - wielkość: 18,86 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Główny, Leśnictwo Żoruchowo - wielkość: 15,98 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Główny, Leśnictwo Bęcino - wielkość: 0,26 ha,
- **Użytek ekologiczny bez nazwy** - gm. Główny, Leśnictwo Ciemin - wielkość: 216,67 ha,
- **Bór bagienny** - gm. Kobylnica, Nadleśnictwo Sławno - wielkość: 4,64 ha,
- **Torfowisko niskie nadrzeczne** - gm. Kobylnica, obr. Komitowo - wielkość: 5,7 ha,
- **Torfowisko niskie nadrzeczne** - gm. Kobylnica, obr. Komitówko - wielkość: 4,39 ha,
- **Torfowisko niskie nadrzeczne** - gm. Kobylnica, obr. Lubuń - wielkość: 1,56 ha,
- **Łąka torfowiskowa** - gm. Kobylnica, obr. Żelkówko - wielkość: 1,24 ha,
- **Łąka torfowiskowa** - gm. Kobylnica, obr. Żelkówko - wielkość: 10,43 ha,
- **Łąka torfowiskowa** - gm. Kobylnica, obr. Żelkówko - wielkość: 15,63 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 1** - gm. Potęgowo, Wieliszewo - wielkość: 4,26 ha,
- **Torfowisko Wieliszewo 2** - gm. Potęgowo, Wieliszewo - wielkość: 1,39 ha,
- **Leśnictwo Modlinek** - gm. Ustka, Modlinek - wielkość: 50,5 ha,
- **Leśnictwo Zaleski** - gm. Ustka, Zaleskie - wielkość: 33,3 ha,
- **Leśnictwo Radwanki** - gm. Ustka, Radwanki - wielkość: 1,15 ha,

2.6.7 Obszary Natura 2000

Specjalne obszary ochrony:

- **Ostoja Słowińska (PLH220023)** – w powiecie słupskim zlokalizowana na terenie gmin Smołdzino, Główny i Ustka.

Obszar zajmuje dobrze zachowane, wykształcone, typowe na dużych powierzchniach siedliska charakterystyczne dla terenów nadmorskich. Spośród nich 9 rodzajów to siedliska europejskie. Stanowiska 12 gatunków rzadkich i zagrożonych mających znaczenie europejskie, w tym rośliny naczyniowe, bęzkęgowce: pijawki, pajęczaki. Obszar stanowi ważną ostoję ptaszą o randze europejskiej, m.in.: bocian czarny i biały, bąk, bielaczek, bielik, błotniak stawowy i łąkowy, orliki, derkacz, żuraw,

rybitwy, puchacz, dzierzba gąsiorek. To także siedlisko ptaków migrujących: świstuna, gęsi, nurogęsi, mewy srebrzystej.

- **Dolina Słupi** (PLH 220052) – w powiecie słupskim zlokalizowana na terenie gmin Dębica Kaszubska, Kobylnica, Słupsk, Ustka i Miasto Ustka.

Charakteryzuje się urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych (wzgórza sięgają 160 m.n.p.m.). Szczególnie cenne są różnego typu torfowiska i lasy łęgowe.



Ryc. 8. Obszar Natura 2000 "Dolina Słupi".
Fot. Jan Maziejuk.

- **Przymorskie Błota** (PLH 220024) – zlokalizowane na terenie gminy Ustka.

Obszar obejmuje fragment równiny błot przymorskich na zachód od Ustki, wraz z Jeziolem Modła. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym są dobrze zachowane szuwały trzcinowe i turzycowe, które zarastają eutroficzne Jezioro Modła. Znaczny udział powierzchniowy mają lasy olsowe i acydofilne dąbrowy. W zachodniej części

obszaru występują bardzo dobrze zachowane torfowiska wysokie i przejściowe oraz płaty borów i brzezin bagiennych, a także zarośla włosownicy europejskiej. Bardzo dobrze zachowane są wartościowe zbiorowiska torfowiskowe i szuwarowe oraz zarośla włosownicy europejskiej. Bogata jest tu flora roślin naczyniowych, z rzadkimi i zagrożonymi gatunkami. Obszar ma także duże znaczenie dla ochrony ptaków.

- **Dolina Grabowej** (PLH 320003) – w obszarze powiatu słupskiego zlokalizowana na terenie gminy Kępice.

Obszar źródłkowy położony jest w dobrze zachowanej, półnaturalnej mozaice torfowisk, wilgotnych i świeżych łąk, jezior i oczek śródpolnych oraz lasów (z dużym udziałem grądów i buczyn); dalej rzeka płynie doliną przez krajobraz morenowy o bardzo urozmaiconej rzeźbie. Bardzo intensywne są tu zjawiska źródłkowe – doskonale wykształcone i bardzo liczne są źródła niewapienne i torfowiska źródłkowe i mechowiskowe, łąki z licznymi populacjami storczyków, wykształcone na wysiękach wód źródłkowych; na krawędzi pradoliny, w północnej części obszaru, występują również źródła z trawertynami.

- **Dolina Łupawy** (PLH 220036) – zlokalizowana na terenie gminy Damnica.

Obszar obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jez. Jasień. Obszar zawiera 18 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Są to jednocześnie ważne siedliska fauny, niezwykle tu bogatej. Dodatkową wartość stanowią górski i podgórski charakter rzeki, jedno z największych skupisk źródeł na Pomorzu oraz liczne rzadkie i zagrożone gatunki roślin z Polskiej Czerwonej Księgi.

- **Dolina Wieprzy i Studnicy** (PLH 220038) - zlokalizowana na terenie gminy Kobylnica i Kępice.

Obszar dolina rzeki Wieprzy i Studnicy rozciąga się od źródeł koło Wałdowa i Miastka, aż po miejscowość Staniewice koło Sławna wraz z dużymi fragmentami zlewni tych rzek, w tym terenami źródłkowymi. W dolinach rzek występują starorzecza, mezotroficzne i dystroficzne jeziora, niektóre otoczone torfowiskami mechowiskowymi i podmokłymi oraz świeżymi łąkami. Występuje tu także jezioro lobeliowe (jez. Byczyńskie). Na terenach bezodpływowych, liczne są małe mszary i oczka dystroficzne. Cały obszar charakteryzuje się dużą lesistością. Strome zbocza (Pradolina Pomorska) i wąwozy są porośnięte grądami oraz kwaśnymi i żyznymi buczynami, a w obszarach źródłkowych występują olsy źródłkowe i podgórskie

łęgi. Dolina Wieprzy i Studnicy obejmuje szereg ważnych siedlisk z Dyrektywy Siedliskowej (łącznie 21 typy siedlisk).

- **Klify Poddębskie** (PLH 220100) - zlokalizowane na terenie gminy Ustka.

Obszar obejmuje klifowy i wydmy brzeg Bałtyku między Orzechowem a Rowami oraz fragment kompleksu leśnego i wydmy parabolicznych na jego zapleczu. Brzeg klifowy jest zróżnicowany wysokościowo od 5 do 35 m n.p.m. Ostoja obejmuje dość silnie zróżnicowane spektrum siedliskowe, obok siedlisk oligotroficznym występują tu także relatywnie żyzne siedliska buczyn, grądów i łęgów. Na szczególną uwagę zasługują utwory eoliczne (do niedawna ruchome wydmy paraboliczne) na zapleczu klifu. Piaski akumulacji morskiej przykrywają też zachodnią część klifu (odcinek od Orzechowa do Poddębna). Pod względem siedlisk przyrodniczych dominującą rolę odgrywają zbiorowiska kwaśnych buczyn (zlokalizowane miejscami na zawietrznych stokach wydmy parabolicznych) i dobrze zachowane nadmorskie bory bażynowe. Niewielkie powierzchnie zajmują wydmy białe i fragmenty ich stadiów inicjalnych oraz wydmy szare. W zagłębieniach międzywydmowych powstałych w nieckach deflacyjnych zlokalizowane są zbiorowiska borów i brzezin bagiennych. Występują tu także fragmenty siedlisk grądów i łęgów.

- **Bagna Izbickie** (PLH 220001) – zlokalizowane na terenie gminy Główny.

Bagna Izbickie to obszar o powierzchni ponad 780 ha. Teren ten posiada wysoką wartość przyrodniczą ze względu na występowanie pięciu szczególnych rodzajów siedlisk (obejmujących 50% obszaru ostoi) wymienionych w dyrektywie siedliskowej. Znajduje się tu rozległy kompleks wrzosowisk atlantyckich z wrzoścem bagiennym, dobrze wykształcone zbiorowiska przejściowo-torfowiskowe w licznych dołach potorfowych, a część ostoi porastają zarośla woskownicy europejskiej, która jest rzadko spotykanym w Polsce krzewem torfowiskowym o charakterze atlantyckim. Bagna Izbickie są również cennym siedliskiem ptaków, chronionych w Europie, takich jak: jarzębatka, gąsiorek, żuraw, ortolan, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, kania ruda, kania czarna, bocian biały, derkacz, zimorodek.

- **Torfowisko Pobłockie** (PLH 220042) – zlokalizowane na terenie gminy Główny.

Obszar należy do kompleksu torfowisk bałtyckich położonych w lasach mieszanych na wysokości 23 - 27 m n.p.m. Obejmuje dobrze zachowane, kopułowe torfowisko wysokie z typowym, koncentrycznym układem siedlisk: od części zalesionych obrzeży

(bory bagienne) po bezleśną wierzchowinę (mszary i mszarniki wrzoścowe). W części wschodniej występują już niemal całkowicie zarośnięte jeziora dystroficzne. Występują tu rzadkie gatunki roślin torfowisk (wełnianeczka darniowa, wrzosiec bagienny, woskownica europejska) i 7 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej.

- **Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy** (PLH 320068) – zlokalizowane na terenie gminy Ustka. Obszar Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy obejmuje bardzo dobrze wykształcone i zachowane nadmorskie wydmy białe i inicjalne stadia nadmorskich wydm białych oraz najlepiej zachowane w województwie zachodniopomorskim płaty nadmorskich borów bażynowych.

Obszary specjalnej ochrony:

- **Pobrzeże Słowińskie** (PLB 220003) – w obszarze powiatu słupskiego zlokalizowane na terenie gmin Ustka, Smołdzino i Główny.

Obszar uznany został za ostoję ptaków o randze europejskiej, a także wpisano go na listę obszarów Konwencji Ramsarskiej. Stwierdzono występowanie 28 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 11 znaczących gatunków regularnie migrujących. Ponadto 11 gatunków żyjących tu ptaków wpisano do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Do lęgów na wymienionym terenie przystępuje tutaj przynajmniej 1% krajowej populacji: bielika, orła przedniego, rybołowa, puchacza, biegusa zmiennego, i sieweczki obrożnej. Odnotowano także wysokie zagęszczenie kormorana czarnego i błotniaka łąkowego. W czasie przelotów występuje ponad 4% populacji szlaku wędrówkowego gęsi zbożowej, 3% żurawia, 2% bielaczka i ponad 1% nurogęsi. Pobrzeże Słowińskie ma również znaczenie jako ostoja morświna oraz wielu rzadkich gatunków bezkręgowców, z pijawkami i pajęczakami na czele. Stwierdzono tu również 22 gatunki roślin chronionych.

- **Przybrzeżne Wody Bałtyku** (PLB990002) – w obszarze powiatu słupskiego zlokalizowane na terenie gmin Ustka, Smołdzino i Miasta Ustka.

Obszar o powierzchni 211 741,2 ha. Obejmuje pas wód przybrzeżnych Bałtyku o około 15 kilometrowej szerokości i głębokości sięgającej od 0 do 20 m. Rozciąga się na odcinku 200 km, poczynając od nasady Półwyspu Helskiego po granicę z ostoją Zatoki Pomorskiej przebiegającą prostopadle do zachodnich krańców jeziora Bukowo

(łazy). W faunie bentosowej dominują drobne skorupiaki. Rzadko obserwowane są morskie ssaki duże - foki szare i obrączkowane oraz morświny. Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej. Na obszarze zimują w znaczących ilościach 2 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej: nur czarnoszyi i nur rdzawoszyi.

- **Dolina Słupi** (PLB220002) - w obszarze powiatu słupskiego zlokalizowana na terenie gmin Dębica Kaszubska, Kobylnica i Słupsk.

Obszar obejmuje dorzecze środkowego odcinka rzeki Słupi oraz jej dopływów: Bytowej, Jutrzenki i Skotawy. Wśród licznych jezior część stanowią oligotroficzne jeziora lobeliowe. Największymi jeziorami są: Jasień, Skotowskie i Głębokie. Lasy, w wieku 40-100 lat, to głównie lasy iglaste z sosną oraz mieszane i liściaste lasy z bukiem i dębem. Występuje tu co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania ruda, lelek, rybołów, brodziec piskliwy, nurogęś; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian czarny, gąsiorek, lerka, żuraw. Wiele cennych, dobrze zachowanych typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej tworzą mozaikę. Szczególnie cenne są różnego typu torfowiska i lasy łęgowe.

3. Infrastruktura powiatu

3.1 Gospodarka wodno – ściekowa

Stopień zwodociągowania powiatu słupskiego wynosi 98%. Najniższy jest w Gminie Potęgowo (93%), zaś najwyższy w mieście Ustka (100%). W całości woda pozyskiwana jest z ujęć wód podziemnych.

Do największych zakładów dystrybuujących wodę pitną na terenie powiatu należą Wodociągi Słupsk Sp. z o.o. (18 ujęć), Zakład Usług Wodnych w Słupsku oraz Zakład Gospodarki Komunalnej w Jezierzycach.

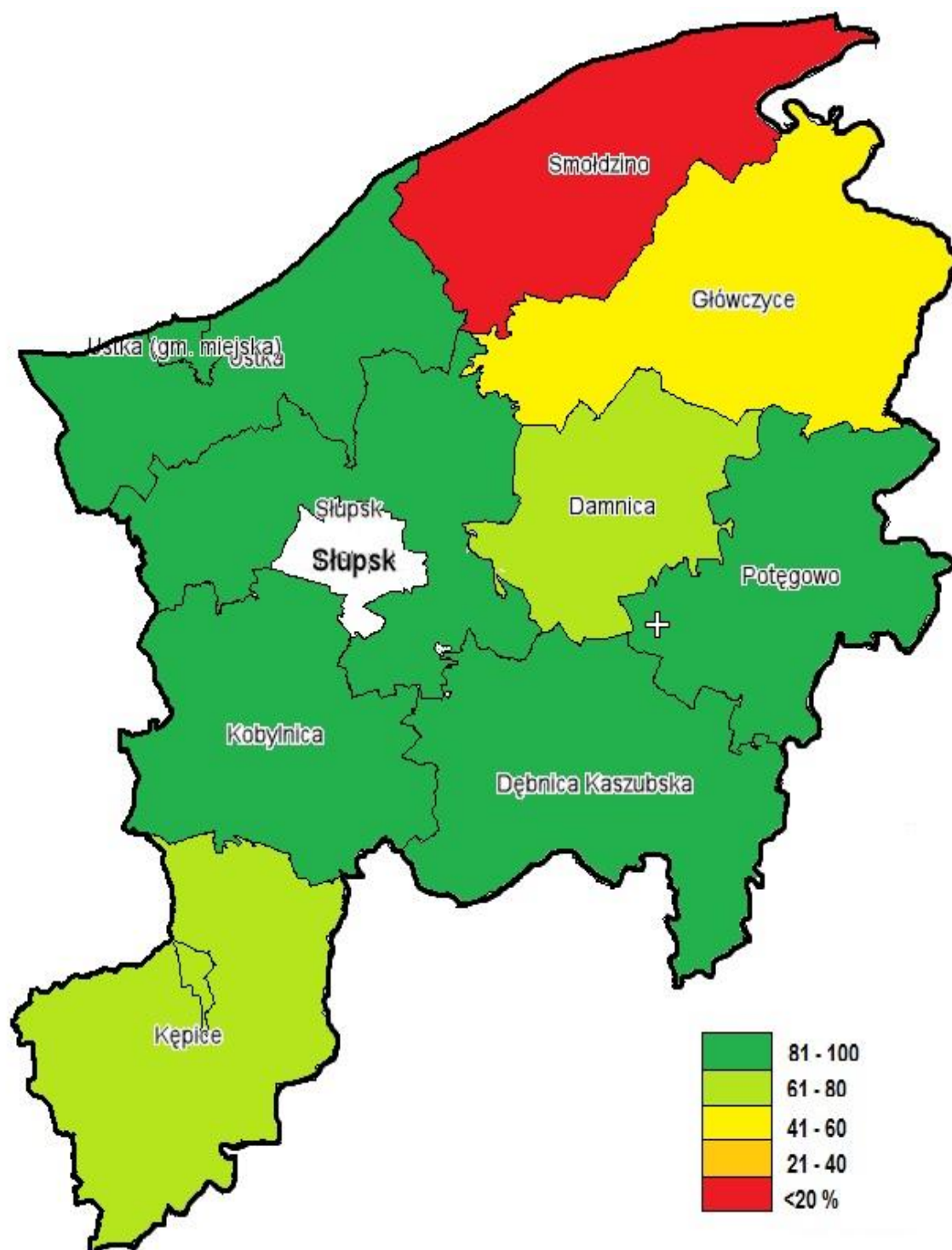
Jakość wody pitnej, zarówno pod względem parametrów fizykochemicznych jak i bakteriologicznych jest względnie wysoka.

L.p.	Gmina	Liczba ujęć z wodociągów publicznych	Liczba ujęć z wodociągów niepublicznych badanych przez PPIS	Ilość mieszkańców zaopatrywana wodą przydatną do spożycia	Ilość mieszkańców zaopatrywana wodą warunkowo przydatną do spożycia	Ilość mieszkańców zaopatrywana wodą przydatną do spożycia na warunkach przyznanego odstępstwa
1	Damnica	17	9	4 990	1 720	0
2	Dębica Kaszubska	19	4	9 523	45	0
3	Główczyce	18	2	8 334	426	540
4	Kobylnica	21	2	10 439	168	0
5	Kępice	19	6	7 713	661	0
6	Potęgowo	26	4	6 975	162	0
7	Słupsk	17	5	12 917	0	0
8	Smołdzino	2	0	4 617	0	0
9	Ustka	16	7	5 889	1 844	0
10	Miasto Ustka	1	3	16 117	0	0

Tab. 3. Charakterystyka ujęć wód podziemnych na terenie powiatu słupskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Słupsku.

W 2013r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w ramach prowadzonych badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi odnotował w kilku ujęciach przekroczenia norm sanitarnych (m.in. mętność, mangan, żelazo). W związku z powyższym wydał decyzje nakazujące doprowadzenie wody przeznaczonej do spożycia do spełniania norm jakościowych.



Ryc. 9. Stopień skanalizowania powiatu słupskiego według gmin [%].

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych na terenie powiatu słupskiego wyznaczono 5 aglomeracji ściekowych w następujących grupach:

- $\geq 150\,000$ RLM – Słupsk, obejmująca miasto Słupsk a także gminy z terenu powiatu słupskiego - Słupsk i Kobylnica,
- $\geq 15\,000$ RLM i $< 100\,000$ RLM – Rowy, Ustka,

- $\geq 10\ 000$ RLM i $< 15\ 000$ RLM - Dębica Kaszubska, Kępice,
- $\geq 2\ 000$ RLM i $< 10\ 000$ RLM – Potęgowo.

Powiat słupski skanalizowany jest niestety w dalszym ciągu w niedostatecznie wysokim stopniu. Wytwarzane ścieki oczyszczane są w licznych, małych oczyszczalniach, które nie zawsze spełniają wymagania jakościowe ścieków oczyszczonych. Najmniejszym stopniem skanalizowania charakteryzuje się gmina Smołdzino.

L.p.	Miejscowość	Gmina	Zakład	Odbiornik	Przepływ [m ³ /dobę]	Sposób oczyszczania	Redukcja ładunku [%]					Ilość osadów ściekowych [tsm/rok]
							BZT	CHZT	fosfor org.	azot org.	zawiesina	
1	Damnica	Damnica	ZGK Sp. z o.o. Damnica	Charstnica	160	b	96	95	bd	bd	94	30
2	Bobrowniki			Łupawa	145	b	89	96	bd	bd	91	24
3	Karżniczka			Charstnica	66	b	98	91	bd	bd	90	30
4	Dębica Kaszubska	Dębica Kaszubska	ZGK Sp. z o.o. w Dębicy Kaszubskiej	Skotawa	756	m - b*	99	97	98	78	99	180
5	Borzęcino			Graniczna	41	m-b	89	93	bd	bd	94	0,48
6	Gogolewo			Graniczna	38	m-b	99	95	bd	bd	94	1,45
7	Budowo *			Skotawa	20	m-b	99	99	bd	bd	99	0,1
8	Powilczyn			Kamienna	11	m-b	99	96	bd	bd	96	1
9	Główczyce	Główczyce	ZUP w Potęgowie	Ciek Główny	157	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	20
10	Pobłocie			Kanał A Pobłocie	12	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	1
11	Gorzyno			Rzechcianka	17	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	1
12	Stowięcino			Rzechcianka	29	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	1
13	Szczyrkowice			Warblinka	17	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	bd
14	Żoruchowo		SM w Żoruchowie	Brodniczka	bd	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	bd
15	Kępice	Kępice	PGK Sp. z o.o.	Wieprza	625	m-b	99	95	96	92	95	5,8
16	Gąbkowo	Potęgowo	ZUP Z.B. w Potęgowie	Ciek Grąbkowski	15	m-b	95	87	bd	bd	92	0,8
17	Karżnica			Rębówka	21	m-b	98	96	bd	bd	96	1,55
18	Łupawa			Łupawa	153	m-b**	99	96	bd	bd	99	11
19	Potęgowo			Darżynka	229	m-b	99	96	bd	bd	97	16
20	Skórowo			Struga Czerwieńska	47	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	3,5
21	Warcimino			Pogorzelnica	10	m-b	bd	bd	bd	bd	bd	0,7
22	Smołdzino	Smołdzino	ZUW w Słupsku	Łupawa	52	m-b	98	92	96	86	94	1
23	Rowy	Ustka	ZUW	Łupawa	1 224	m-b	95	88	bd	bd	85	64
24	Ustka	Miasto Ustka	Wodociągi Ustka Sp. z o.o.	Słupia	6 281	m-b	99	95	97	85	98	406

b- biologiczny

m - b - mechaniczno- biologiczny

m-b*- mechaniczno- biologiczny z podwyższonym usuwaniem biogenów

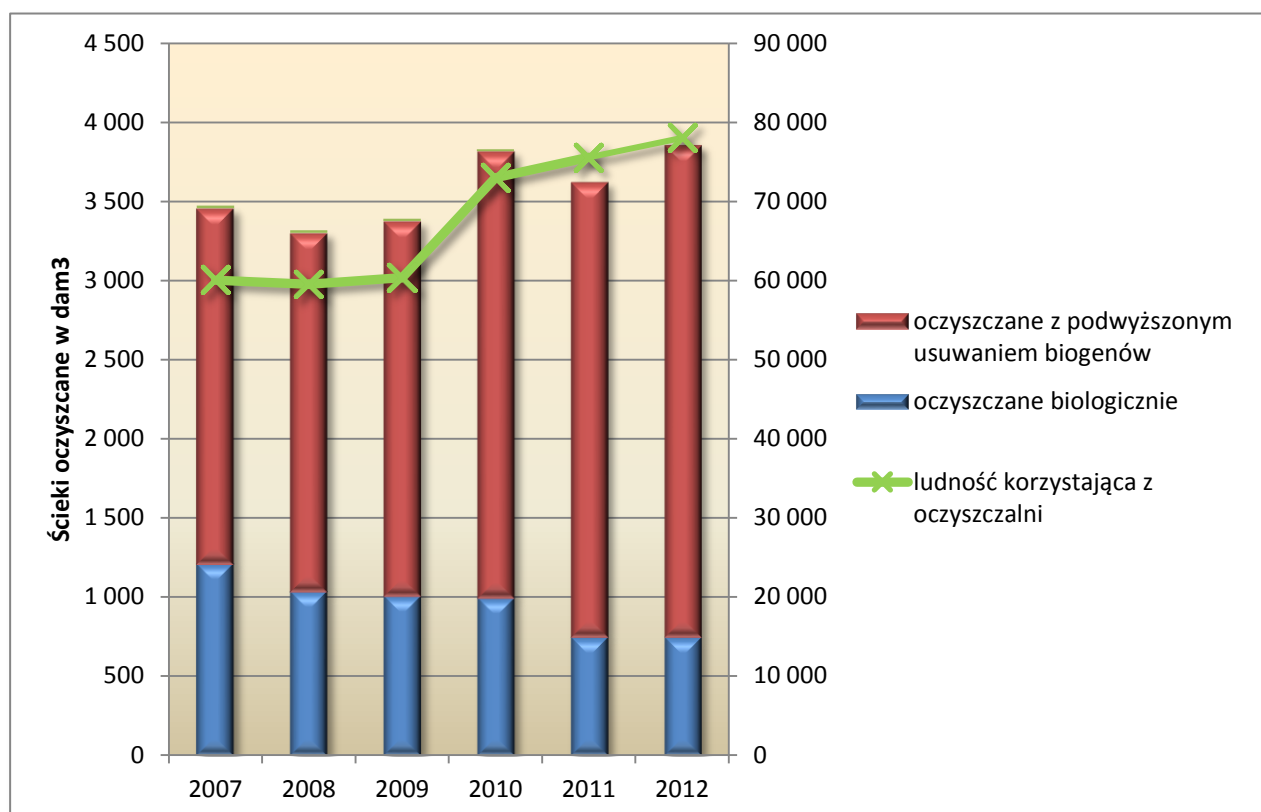
m-b**- mechaniczno- biologiczny ze wspomaganie chemicznym

*- oczyszczalnia została wyłączona z końcem marca 2012r.

Tab. 4. Oczyszczalnie ścieków w powiecie słupskim.

Źródło: Opracowanie własne.

Ogólna tendencja dotycząca systemu kanalizacyjnego w powiecie ulega jednak ciągłej poprawie. Gminy korzystając ze środków pomocowych, w sposób ciągły, rozbudowują infrastrukturę wodno – kanalizacyjną.



Ryc. 10. Struktura oczyszczania ścieków w powiecie słupskim na przestrzeni lat 2007 - 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Zauważalny jest trend wzrostowy zarówno w ilości ludności korzystającej z infrastruktury oczyszczania ścieków jak i jakości ich oczyszczania. Biorąc pod uwagę nadmorskie położenie powiatu, warunkujące szybkie reakcje środowiska przyrodniczego na zanieczyszczenie wód, należy zatem w dalszym ciągu rozwijać infrastrukturę w kierunku pełnego stuprocentowego oczyszczania ścieków.

3.2 Komunikacja

Sieć komunikacyjna powiatu współtworzona jest przede wszystkim przez transport drogowy. Składa się ona z:

- dróg krajowych o łącznej długości 86 km:
 - nr 6, przebiegająca przez teren gmin Damnica, Kobylnica i Potęgowo,
 - nr 21, przebiegająca przez gminę Kobylnica, Słupsk i Ustka oraz miasto Ustka,
- dróg wojewódzkich o łącznej długości 155 km:
 - nr 203: Koszalin – Postomino - Ustka,
 - nr 206: Koszalin – Polanów – Miastko,
 - nr 208: Barcino – Wielin,
 - nr 209: Warszkowo – Suchorze – Bytów i Ustka – Słupsk – Mnichowo,
 - nr 211: Nowa – Dąbrowa – Puzdrowo,
 - nr 213: Słupsk – Wicko – Celbowo,
- dróg powiatowych o łącznej długości 726 km,
- dróg gminnych o łącznej długości 959 km.

W roku 2010 oddano do użytku obwodnicę Słupska stanowiącą trasę ekspresową S6, która na odcinku o długość 16,3 km omija Słupsk od strony południowej. Ze względów na prognozowany ruch droga jest zbudowana w okolicach węzłów jako dwujezdniowa a na pozostałych odcinkach jednojezdniowa. Nasypy ziemne i obiekty inżynierskie zostały przygotowane pod drugą jezdnię. Na trasie znajdują się cztery węzły drogowe: Reblinko, Kobylnica, Głobino i Redzikowo.

Obwodnica przyczyniła się do zmniejszenia natężenia hałasu i uciążliwości z tym związanych dla mieszkańców Słupska poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego i ciężkiego poza tereny zabudowane (poza ścisłe centrum miasta). Obwodnica nie zwiększyła uciążliwości mieszkańcom powiatu, gdyż prowadzona jest poza obszarami zabudowy mieszkaniowej.

Sieć kolejowa jest współtworzona głównie przez:

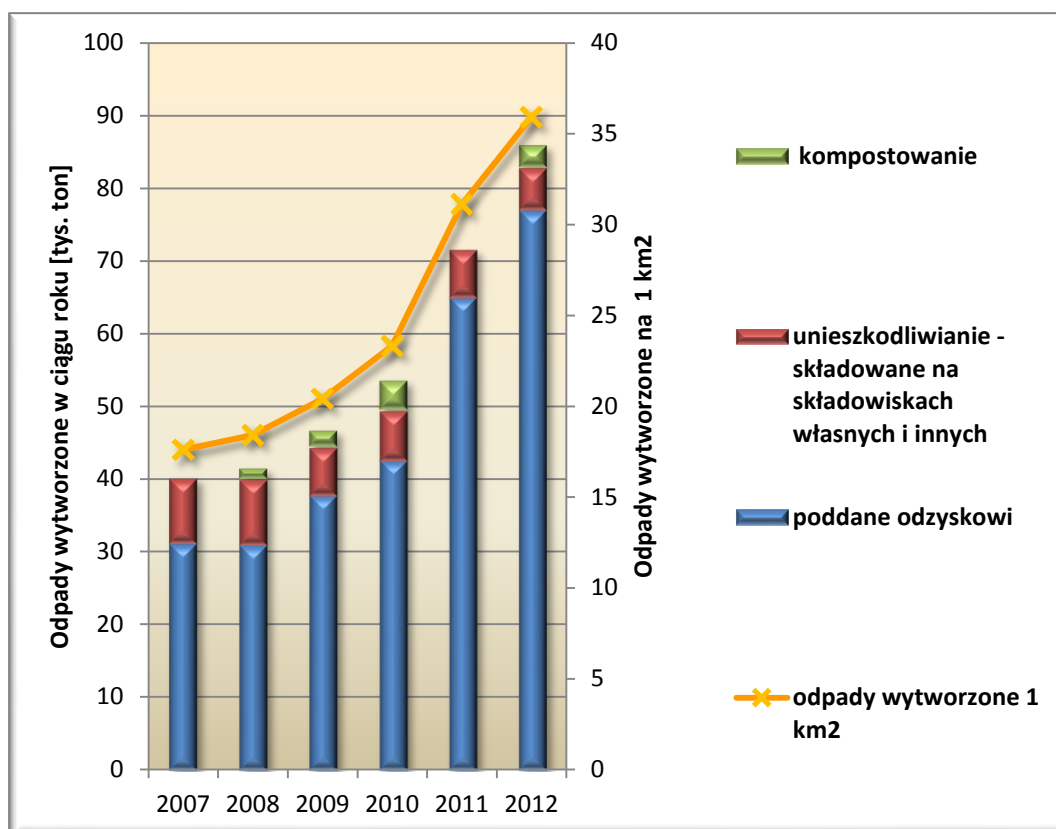
- linię magistralną Gdańsk – Szczecin nr 202. Jest to linia znaczenia państwowego, normalnotorowa w całości zelektryfikowana, na obszarze powiatu słupskiego jednotorowa, po której pociągi mogą poruszać się z maksymalną prędkością 120 km/h. Na linii prowadzony jest ruch pasażerski i transportowy, na obszarze powiatu znajdują się następujące stacje i przystanki:
 - Sycevice,
 - Reblino,
 - Kobylnica Słupska,
 - Słupsk (stacja znajduje się w mieście Słupsk - poza obszarem Powiatu Słupskiego),
 - Jezierzycie Słupskie,
 - Damnica,
 - Strzyżyno Słupskie,
 - Głuszyno Pomorskie
 - Potęgowo.
- Linia kolejowa nr 405 Piła Główna – Ustka. Jest to linia jednotorowa, zelektryfikowana na odcinkach Piła Główna – Szczecinek i Słupsk – Ustka. Przebiega przez województwo wielkopolskie, zachodniopomorskie i pomorskie. W odcinku linii 405 przebiegającym w granicach powiatu słupskiego znajdują się następujące stacje i przystanki osobowe:
 - Przytocko,
 - Ciecholub,
 - Biesowice,
 - Kępka,
 - Kępice,
 - Wrząca Pomorska,
 - Słonowice,
 - Widzino,
 - Kobylnica Słupska,

- Słupsk (stacja znajduje się w mieście Słupsk - poza obszarem Powiatu Słupskiego),
 - Strzelinko,
 - Gałęzinowo,
 - Charnowo Słupskie,
 - Mokrzyca,
 - Ustka.
- Linia kolejowa nr 212 Bytów - Korzybie. Jest to linia jednotorowa, niezelektryfikowana, obecnie nieprzejezdna. W obrębie powiatu słupskiego przy tej linii znajdują się przystanki Barcino oraz Korzybie. Samorządowcy i społecznicy ze Stowarzyszenia Aktywne Pomorze podpisali porozumienie, w którym zobowiązali się do zapobiegania dalszej degradacji zniszczonej i rozkradzonej infrastruktury. Przejęli nieczynną linię kolejową od PKP PLK, z zamiarem uruchomienia Słupskiej Powiatowej Kolei Drezynowej, licząc że będzie atrakcją przyciągającą turystów.

3.3 Gospodarka odpadami

Ogólnoświatowy trend konsumpcyjnego stylu życia stawia przed samorządami zadanie, jakim jest zagospodarowanie coraz większej ilości wytwarzanych odpadów. Na terenie powiatu słupskiego w latach 2007 – 2012 wytworzono ich łącznie 338 tys. ton.

W minionych latach prawie dwukrotnie wzrosła liczba wytwarzanych na terenie powiatu odpadów. W roku 2007 na jednego mieszkańca powiatu przypadało 438 kg odpadów, natomiast w roku 2013 liczba ta wzrosła do 850 kg/os. Ważnym zadaniem powstrzymującym ten globalny proces, powinno być rozwijanie świadomości ekologicznej oraz stopniowe wprowadzanie zasady zrównoważonego rozwoju.



Ryc. 11. Struktura unieszkodliwiania odpadów w powiecie słupskim w latach 2007 - 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Pozytywny trend w strukturze gospodarki odpadami stanowi natomiast ilość odpadów poddanych odzyskowi. Na przestrzeni ostatnich 7 lat zwiększył się on o ponad 100%.

Dużą rewolucję w 2013 roku stanowiło wprowadzenie tzw. ustawy śmieciowej, tj. nowelizacji ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013r., poz. 1399). Warto zauważyć, że wprowadzone zmiany dotyczyły nie tylko wprowadzonego w jej konsekwencji „podatku śmieciowego”. Głównym zadaniem było zapobieganie i zmniejszanie negatywnego wpływu na środowisko oraz zdrowie ludzi, a także zrównoważenie skutków użytkowania zasobów naturalnych.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 roku

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	gmina Słupsk	gmina Kępice	gmina Kobylnica	gmina Dębica Kaszubska	gmina Darnica	gmina Główny	gmina Potęgowo	gmina Ustka	gmina Smołdzino	Miasto Ustka
15 01 02	opakowania z tworzyw sztucznych	393,9	73,5	146,5	150,7	117,4	105,7	87,4	202,2	40,8	164,8
15 01 04	opakowania z metalu	-	-	-	-	-	-	-	9,2	-	-
15 01 06	zmieszane odpady opakowaniowe	130,2	-	53,3	66,7	46,3	-	42,0	367,4	17,3	-
15 01 07	opakowania ze szkła	272,8	148,2	160,4	120,6	73,3	93,1	73,0	161,4	48,7	184,9
16 01 03	zużyte opony	-	-	-	-	-	-	-	0,4	-	-
17 01 01	odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek	11,3	-	17,5	-	12,5	-	-	-	-	10,3
17 01 02	gruz ceglany	43,1	12,9	19,2	-	25,3	0,9	-	2,2	-	45,2
17 01 03	odpady innych materiałów ceramicznych	8,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17 01 07	zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego	47,0	19,6	2,2	-	5,0	-	0,2	7,7	-	11,5
17 01 82	inne niewymienione odpady	27,2	-	20,2	-	-	2,1	-	7,3	-	7,3
17 02 01	drewno	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19,4
17 02 02	szkło	9,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17 02 03	tworzywa sztuczne	3,5	-	1,4	-	-	-	-	92,2	-	-
17 03 80	odpadowa papa	2,6	-	15,1	-	-	-	-	1,1	-	3,5
17 06 04	materiały izolacyjne inne niż wymienione w 170601 i 170603	4,8	-	9,7	-	-	-	-	23,8	-	6,0
17 08 02	materiały konstrukcyjne zawierające gips	4,9	-	-	-	-	-	-	-	-	13,1
17 09 04	zmieszane odpady z budowy	197,0	33,0	29,3	8,4	-	3,8	-	48,0	-	119,1
19 12 12	inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż w 19 12 11	-	-	-	-	54,3	-	72,6	-	-	0,2

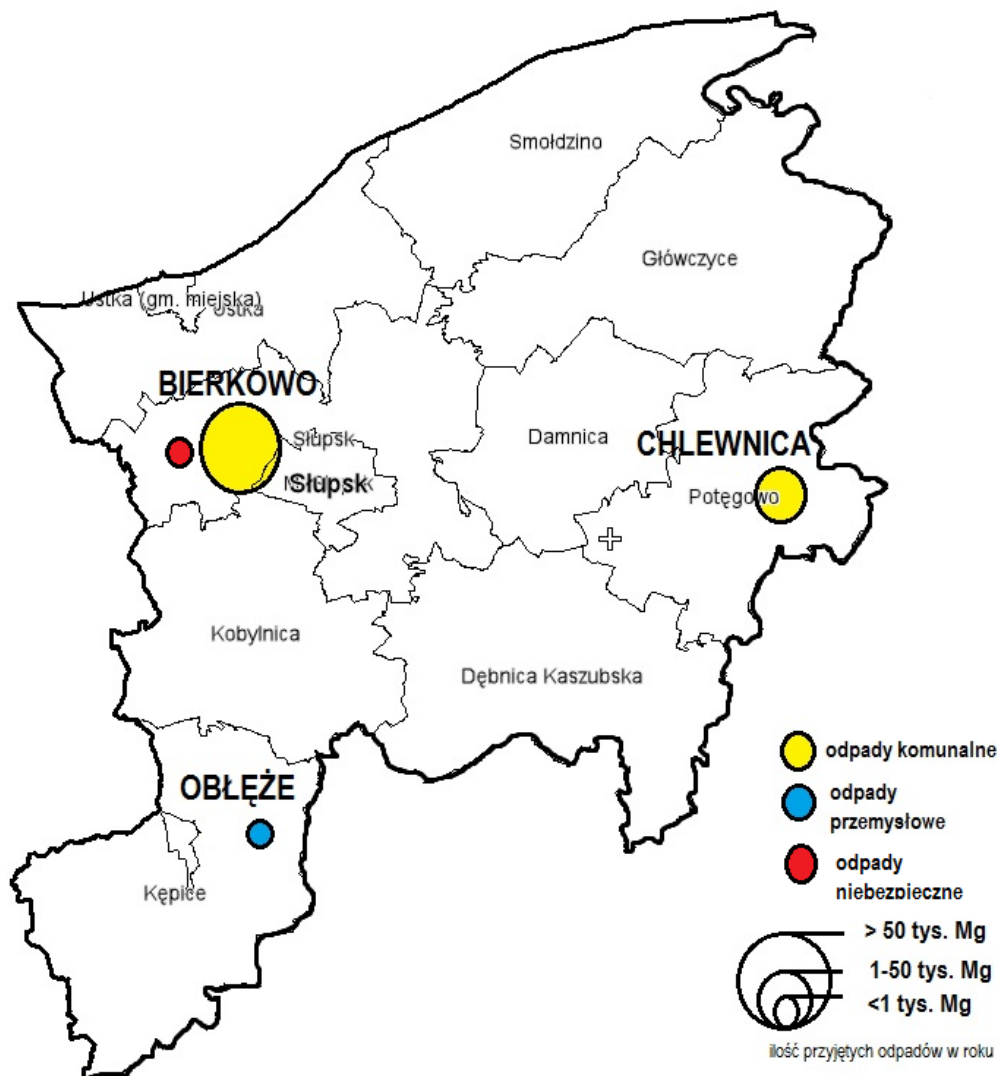
20 01 08	odpady kuchenne ulegające biodegradacji	-	-	-	-	-	-	-	59,7	-	-
20 01 23*	urządzenia zawierające freony	1,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20 01 35*	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione	2,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20 01 36	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 200121, 200123 i 200135	5,0	4,0	1,2	-	-	0,2	3,1	-	-	-
20 01 02	szkło	-	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-
20 01 10	odzież	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,4
20 01 39	tworzywa sztuczne	-	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-
20 02 02	gruz, ziemia w tym kamienie	2,8	-	-	-	-	-	1,0	-	-	-
20 02 03	inne odpady nieulegające biodegradacji	-	4,0	59,3	51,6	-	1,8	56,8	-	-	-
20 03 01	niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 495,4	771,7	1 815,4	807,3	486,0	702,1	500,6	2 084,1	439,7	4 799,5
20 03 03	odpady z czyszczenia ulic i placów	0,5	-	10,7	1,1	34,0	-	-	9,9	3,5	40,4
20 03 04	szlasy ze zbiorników bezodpływowych służących do gromadzenia nieczystości	-	-	19,2	-	-	-	-	-	-	-
20 03 07	odpady wielkogabarytowe	178,2	9,8	91,8	16,7	-	10,0	-	41,7	0,7	34,7
	suma	3 842,7	1 079,6	2 472,4	1 223,1	854,1	919,7	836,7	3 118,3	550,7	5 461,3

* - odpady niebezpieczne

Tab. 5. Ilość odpadów komunalnych z podziałem na klasyfikację przyjętą w katalogu odpadów odebrana z poszczególnych gmin powiatu słupskiego [Mg].

Źródło: Opracowano na podstawie gminnych sprawozdań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za rok 2013

Nowa ustawa zakłada przede wszystkim uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, zmniejszenie ilości przekazywanych odpadów komunalnych na składowiska, całkowite wyeliminowanie nielegalnych składowisk odpadów jak również prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”.



Ryc. 12. Składowiska odpadów na terenie powiatu słupskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WiOŚ w Gdańsku.

Ustawa śmieciowa wprowadziła również instytucję regionów, odpowiedzialnych za prowadzenie na swoim terenie gospodarki odpadami. Powiat słupski należy do Regionu Północno – Zachodniego i Regionu Północnego. Na obszarze pierwszego z nich funkcjonują dwie w pełni wyposażone instalacje regionalne do przetwarzania odpadów komunalnych – RIPOK Bierkowo i RIPOK Sierzno, zaś na obszarze Regionu Północnego – RIPOK Czarnówko, RIPOK Chlewnica i RIPOK Swarzewo. W zakresie zagospodarowania selektywnie zebranych odpadów zielonych wyznaczono instalację regionalną „Wodociągi Słupsk” Sp. z o.o.,

wyposażoną w kompostownię odpadów.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi to zadanie własne gminy. Powiat realizuje natomiast od 2007r. wieloletni program usuwania azbestu. Jego powszechne zastosowanie w postaci pokryć dachowych jak również bagatelizowanie jego szkodliwego charakteru, skłoniły tutejsze władze do podjęcia stosownych działań w kierunku redukcji tego zagrożenia.

Na terenie powiatu słupskiego istnieją dwa czynne składowiska odpadów komunalnych w Bierkowie i Chlewnicy.

W wyniku prowadzenia działalności gospodarczej, w tym przemysłowej, na terenie powiatu generowane są również odpady inne niż komunalne, w tym odpady niebezpieczne. Na terenie powiatu odpady przemysłowe składowane są na należącym do Spółki KEGAR składowisku odpadów przemysłowych w Obłężu, zaś odpady niebezpieczne deponowane są w kwaterze azbestowej należącej do składowiska w Bierkowie.

4. Aktualny stan środowiska

4.1 Powietrze

Ocena stanu powietrza, przeprowadzona na podstawie wyników uzyskanych z pomiarów realizowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych norm w badanych wskaźnikach.

Dla obszarów na terenie województwa pomorskiego, w których nie zostały dotrzymane normy i poziomy docelowe Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą nr 840/XXXVIII/14 z dnia 25 listopada 2013 roku określił „Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu”.

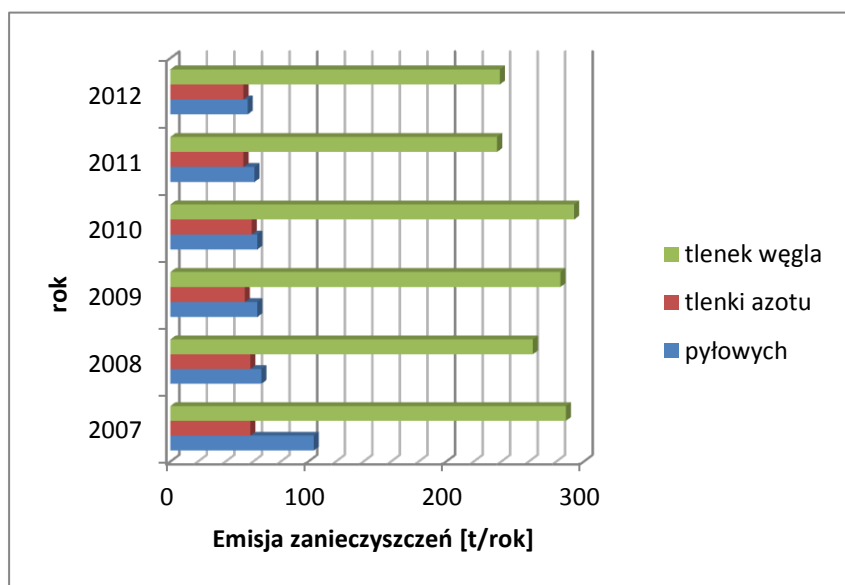
Przeważający na terenie powiatu słupskiego typ zabudowy wiejskiej warunkuje występowanie zanieczyszczeń głównie z indywidualnych systemów grzewczych, tzw. niskiej emisji. Domowe piece grzewcze oraz lokalne kotłownie są źródłami emisji do powietrza m.in. pyłów drobnodyspersyjnych oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w tym benzo(a)pirenu.

L.p.	Stanowisko	Stężenie średnioroczne NO ₂ µg/m ³		Pył zawieszony PM ₁₀		Stężenie średnioroczne benzenu µg/m ³	
		2011	2012	2011	2012	2011	2012
1	Ustka, ul. Marynarki Polskiej	11,1	11,0	-	-	2,3	2,0
2	Ustka, ul. Kościuszki	6,7	6,6	-	-	-	-
3	Kępice, ul. Niepodległości	6,4	6,3	-	-	-	-
4	Kępice, ul. Bielaka	3,8	4,6	-	-	1,6	2,0
5	Dębica Kaszubska	7,1	8,3	-	-	3,0	3,4
6	Jezierzyce	5,1	5,8	-	-	-	-
7	Kobylnica	13,2	14,4	-	-	3,2	3,3
8	Rowy	5,0	5,2	-	-	-	-
9	Gać – SPN	3,1	3,2	15,5	11,0	1,3	1,4

Tab. 6. Stężenia średnioroczne NO₂, PM₁₀ i benzenu na terenie powiatu słupskiego w 2011 i 2012 r.

Źródło: Informacja z WIOŚ Del. Słupsk.

Emitowane substancje kumulują się wokół miejsc powstawania, powodując wysokie stężenia na poziomie przygruntowym. Dlatego też tak ważnym przedsięwzięciem jest wspieranie szeroko pojętych procesów termomodernizacji, w tym wymiany instalacji grzewczych.



Ryc. 13. Emisja wybranych zanieczyszczeń powietrza na obszarze powiatu słupskiego na przestrzeni lat 2007 - 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

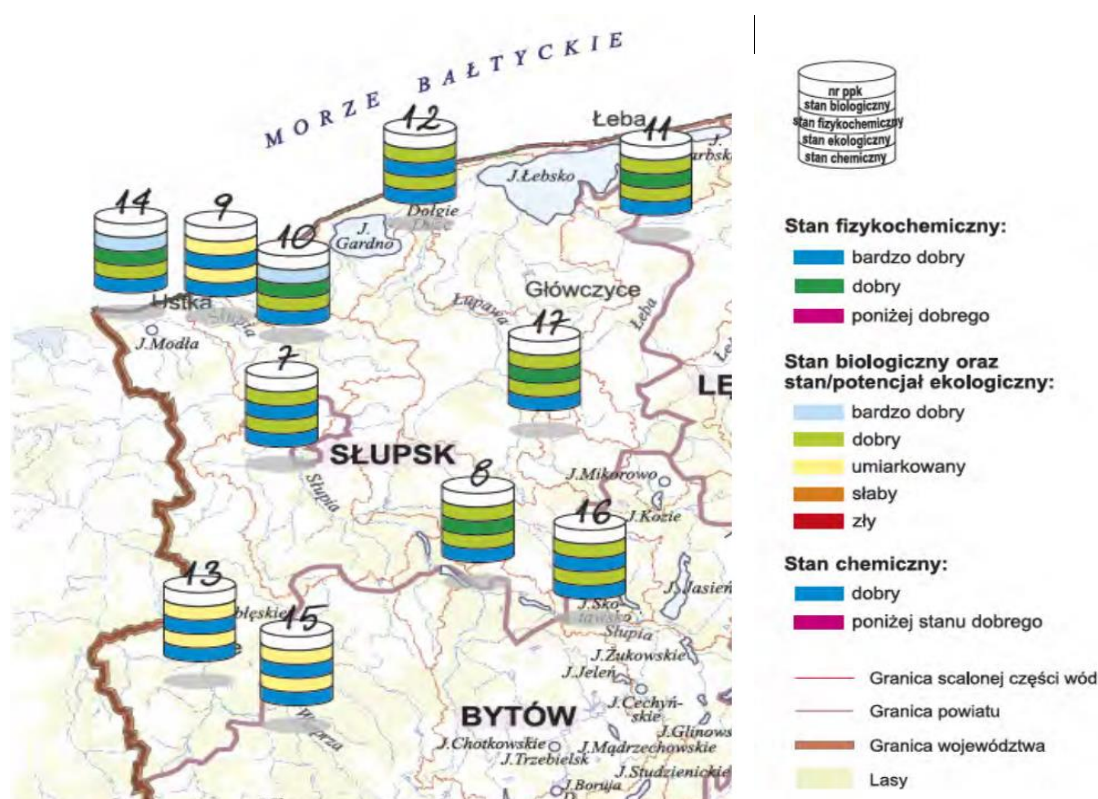
Ważnym zadaniem, umożliwiającym ograniczenie niskiej emisji będzie również rozbudowa sieci gazowniczej a także budowa sieci ciepłowniczych w obszarze o zwartej zabudowie. Do stopniowej poprawy jakości powietrza prowadzić będzie również pośrednio

zwiększanie udziału technologii opartych na odnawialnych źródłach energii, poprzez prawne i techniczne zagospodarowanie istniejących wolnych terenów inwestycyjnych.

Zauważalna tendencja spadkowa ilości zanieczyszczeń pyłowych i tlenku węgla związana jest właśnie z wprowadzaniem na teren powiatu technologii polegających na modernizacji indywidualnych systemów grzewczych (m.in. docieplenia budynków, instalowanie pomp ciepła) oraz wzroście świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

4.2 Wody powierzchniowe i podziemne

Podstawowym czynnikiem warunkującym jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu słupskiego jest działalność antropogeniczna, w szczególności niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna, spływy obszarowe z terenów rolniczych jak również niewłaściwa gospodarka odpadowa.



Ryc. 14. Ocena stanu powierzchniowych wód płynących w ramach monitoringu diagnostycznego w 2012r.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2012r.

Na terenie powiatu słupskiego nie zaobserwowano przekroczeń stanu jakości wód płynących. Jednakże w celu poprawy jej jakości należy przede wszystkim dążyć do zwiększania ilości gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnych. Obecnie podstawowym instrumentem wdrożenia przepisów Unii Europejskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Jego celem jest ochrona środowiska wodnego przed negatywnymi skutkami zrzutów nieoczyszczonych ścieków, poprzez obniżanie ich ilości.

Zgodnie z założeniami Ramowej Dyrektywy Wodnej celem środowiskowym dla wszystkich monitorowanych wód jest osiągnięcie do 2015r., co najmniej dobrego potencjału ekologicznego, dobrego stanu chemicznego a co za tym idzie dobrego stanu wód.

Powiat słupski położony jest w obszarze o dobrej jakości wody podziemnej. Wody cechujące się niską jakością mają zasięg lokalny. Wody piętra czwartorzędowego są wodami klarownymi o odczynie obojętnym lub lekko zasadowym, miękkie lub średnio twarde. Charakteryzują się one wysoką zawartością żelaza i manganu.

L.p.	Nr ppk	Miejscowość/ nazwa ujęcia	Nr lokalny	Gmina	Stratygrafia/ izolacja	Głębokość (m)/ zwierciadło	Nr JCWPD	GZWP	Wskaźniki w granicach stężeń			Azotany mg NO ₃ /l	Klasyfikacja w przekroju	Ocena stanu chemicznego
									III klasy jakości	IV klasy jakości	V klasy jakości			
1	29	Kępice - ujęcie miejskie	2	Kępice	Q	29,5	10	118	-	-	-	11,7 7	II	DOBRY
2	32	Bobrowniki - ujęcie wiejskie OHZ	2	Damnica	Q	22	11	115	NO ₃	-	-	32,6	III	DOBRY
3	34	Dębina - ujęcie wiejskie	7/98	Ustka	Tr	52	11	-	-	-	-	0,26	I	DOBRY
4	35	Głobino - ujęcie wiejskie	H4	Słupsk	Q	34	11	117	-	-	-	0,18	I	DOBRY
5	45	Machowino - ujęcie wiejskie	1	Ustka	Q	80	11	-	-	-	-	0,18	II	DOBRY
6	47	Potęgowo - ujęcie wiejskie	3	Potęgowo	Q	18,4	11	115	-	-	-	7,97	I	DOBRY
7	53	Ustka - ujęcie miejskie	7	Ustka	Tr	44	11	-	As	-	-	0,18	III	DOBRY
8	54	Żelazo - ujęcie wiejskie	SW-2	Smołdźno	Q	37	11	-	Cl	-	-	0,96	II	DOBRY

9	55	Rowy - OW Columbus, piezometr	P-2	Ustka	Q	8,6	11 2	-	Cl	-	-	3,88	III	DOBRY
---	----	-------------------------------------	-----	-------	---	-----	---------	---	----	---	---	------	-----	-------

Tab. 7. Klasyfikacja wód podziemnych badanych na terenie powiatu słupskiego w ramach monitoringu operacyjnego w 2011r.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2011.

W ciągu ostatnich trzech lat w ramach realizacji monitoringu operacyjnego przebadano łącznie na terenie powiatu słupskiego wody podziemne pochodzące z 10 otworów. Większość z badanych wód charakteryzuje się dobrym stanem jakościowym, za wyjątkiem ujęcia w miejscowości Rowy.

Ważnymi działaniami w kontekście zachowania dobrej jakości wód podziemnych jest podejmowanie działań zapobiegających dopływowi substancji zanieczyszczających lub ograniczających taki dopływ do wód podziemnych, zapewnienie równowagi pomiędzy poborem i zasilaniem wód podziemnych oraz odwracanie wszelkich trwałych i wzrostowych trendów stężeń substancji zanieczyszczających.

4.3 Hałas

Głównym źródłem hałasu na terenie powiatu słupskiego jest transport drogowy. Sieć komunikacyjną tworzą dwie drogi krajowe (nr 6 i 21 łącznej długości 86 km), drogi wojewódzkie o długości 155 km (nr 203, 206, 208, 209, 211 i 213), drogi powiatowe o długości 726 km oraz drogi gminne, tworzące największy odsetek dróg 959 km, z których jedynie połowa jest utwardzona.

Głównymi czynnikami wpływającymi na uciążliwość tego typu hałasu jest natężenie ruchu i udział pojazdów transportu ciężkiego, zła nawierzchnia dróg oraz organizacja ruchu drogowego w miejscowościach turystycznych.

W powiecie słupskim nie stwierdzono przekroczeń zanieczyszczeń środowiska hałasem, poza dwoma odcinkami drogi krajowej nr 21 w km 50 +020 – 54+635 (gmina Kobylnica) oraz 61+600 – 76+200 (gmina Ustka), dla której Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą nr 756/XXXV/13 z dnia 25 listopada 2013 roku określił Program ochrony środowiska przed hałasem na lata 2013 – 2017 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinka drogi

krajowej nr 21 Łosino – Ustka, której eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N .

4.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu słupskiego są przede wszystkim linie energetyczne wysokiego napięcia, stacje transformatorowe i stacje przekaźnikowe telefonii komórkowych.

Na terenie powiatu nie stwierdzono wysokiego natężenia pól elektromagnetycznych powodujących zagrożenie dla zdrowia organizmów żywych.

4.5 Świadomość ekologiczna społeczeństwa

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz poprawa komunikacji społecznej w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych powiatu jest bardzo ważnym czynnikiem warunkującym utrzymanie składników środowiska naturalnego na dobrym poziomie.

Podejmowane działania powinny mieć za zadanie:

- wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej,
- upowszechnianie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”,
- propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych,
- rozwój zagospodarowania turystyczno - edukacyjnego obszarów leśnych (ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne itp.),
- wspieranie imprez prośrodowiskowych,
- upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w powiecie,
- wspieranie szkolnych kół zainteresowań i konkursów ekologicznych,
- rozszerzenie zakresu szkoleń dla pracowników administracji publicznej w zakresie edukacji ekologicznej,

- kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwie domowym prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów oraz ich regularnej segregacji.

Polityka edukacji ekologicznej prowadzona jest przede wszystkim poprzez tworzenie ścieżek edukacyjnych, kampanii i programów edukacyjnych, tworzenie wydawnictw o tematyce ekologicznej.

Bogactwo środowiska naturalnego powiatu sprzyja tworzeniu w tym miejscu ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych. Największą popularnością cieszą się przede wszystkim ścieżki „Szlakiem troci i łososia”, „Słonecznym trakiem”, „Szlak zwiniętych torów” czy ścieżka edukacyjno – ekologiczna przy Zespole Pałacowo – Parkowym w Warcinie.



Ryc. 15. Ścieżki przyrodnicze na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”.

Fot. Jan Maziejuk.

Powiat słupski realizuje zadanie podnoszenia świadomości ekologicznej również wdrażając „Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi”. Koordynowane od 3 lat zadania w dziedzinie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego, realizowane przez organizacje pozarządowe mają na celu podniesienie jakości i standardu przekazywanych informacji.

4.6 Odnawialne źródła energii

Najprężniej rozwijającą się dziedziną energetyki odnawialnej na terenie powiatu słupskiego jest energetyka wiatrowa. Największe systemy elektrowni zlokalizowane są w Sierakowie i Luleminie (gmina Kobylnica). W sumie pozyskują one energię o mocy 84 MW. Dwie mniejsze powstały w Bierkowie i Darżynie. Ze względu jednak na wysokie koszty inwestycyjne jak i brak stabilizacji w ilości produkowanej energii, przedmiotowa gałąź energetyki stanowi niewielki procent w stosunku do energii produkowanej ze źródeł konwencjonalnych.

L.p.	Nazwa	Miejscowość	Gmina	Właściciel	Liczba wiatraków	Moc pojedynczego wiatraka [MW]	Wysokość [m]	Moc zespołu	Sposób wykorzystania energii
1	Zespół siłowni wiatrowych	Łosino, Kobylnica, Widzino, Sierakowo, Zajączkowo, Kończewo	Kobylnica	Mitsui Japan Power	24	2	120	48	wprowadzanie do sieci krajowej
2	Zespół siłowni wiatrowych	Kuleszewo, Lulemino, Lulemino - Maszkowo, Kwakowo, Płaszewo		Eko Energy Sp. z o.o.	18	2	130	36	wprowadzanie do sieci krajowej
3	Przydomowa elektrownia wiatrowa	Kobylnica		bd	bd	bd	bd	bd	do celów grzewczych (co i cw)
4	Park elektrowni wiatrowych	Darżyno	Potęgowo	ZU-AN Sp. z o.o.	6	2	98	12	wprowadzanie do sieci krajowej
5	ENERCON	Bierkowo	Słupsk	Balitic Wind S.J.	4	2	132	8	wprowadzanie do sieci krajowej

Tab. 8. Elektrownie wiatrowe na terenie powiatu słupskiego.

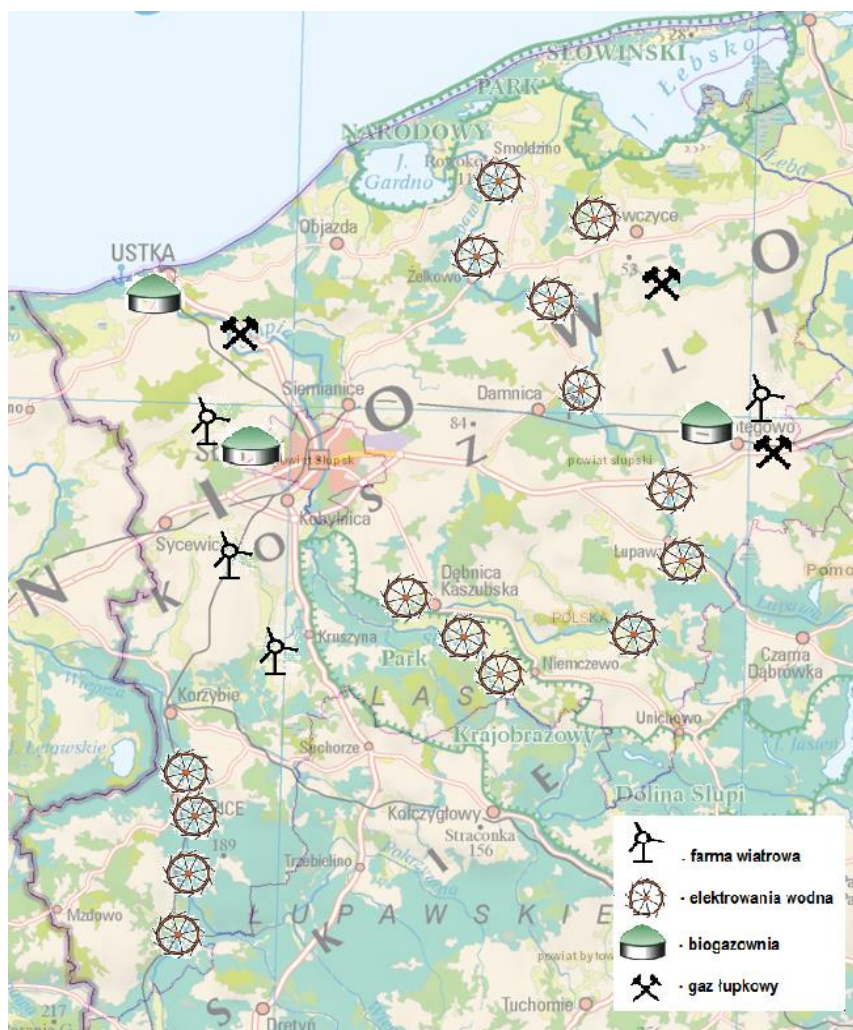
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin.

Kolejną, prężnie rozwijającą się na terenie powiatu gałęzią energetyki pozyskującą „czystą energię” jest energia słoneczna. W odróżnieniu do farm wiatrowych, sektor energetyki słonecznej tworzą przede wszystkim instalacje zlokalizowane na domach osób fizycznych lub obiektach użyteczności publicznej.

Na system energetyki odnawialnej powiatu słupskiego składają się również, choć już w mniejszym stopniu, energia pozyskiwana z elektrowni wodnych, z biomasy, pomp ciepła jak i systemów geotermalnych. W ostatnich latach nie powstała żadna nowa duża kotłownia opalana biomasą a jedynie małe, na potrzeby indywidualnych gospodarstw domowych.

W Potęgowie uruchomiono instalację do wytwarzania energii elektrycznej ze spalania biogazu, powstającego w wyniku fermentacji masy organicznej, w agregatach prądotwórczych o łącznej mocy 3 MW. Substratami masy organicznej, poddawanych fermentacji beztlenowej, są m.in. organiczne odpady produkcyjne pochodzące z przemysłu spożywczego, z produkcji rolnej, z selektywnej zbiórki odpadów z gospodarstw rolnych.

Na terenie powiatu prawdopodobnie występuje gaz ziemny zalegający w tzw. złożach łupkowych. W ostatnim czasie podjęto badania nad określeniem wielkości zasobów gazu ziemnego zalegającego w tych złożach. Dokonano odwiertów w Warblino, Wytownie i Potęgowie.



Ryc. 16. Odnawialne źródła energii na terenie powiatu słupskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Najważniejsze bariery związane z rozwojem OZE wynikają z braku systemowych rozwiązań legislacyjnych dotyczących OZE i energetyki rozproszonej oraz ograniczeń środowiskowych i przestrzennych. Rozwój OZE uwarunkowany jest również koniecznością rozwoju sieci przesyłowych i dystrybucyjnych.

5. Realizacja polityki ekologicznej powiatu

Powiat Słupski politykę ekologiczną realizuje w oparciu o przyjęty w 2008 r. przez Radę Powiatu „Program ochrony środowiska dla powiatu słupskiego”. Od przyjęcia tego programu w gospodarce powiatu nie doszło do istotnych zmian, których konsekwencją byłyby niekorzystne zmiany w środowisku. Wręcz przeciwnie, podejmowane działania przez Powiat, jak i samorządy gminne oraz podmioty korzystające ze środowiska przyczyniły się do jego poprawy. Nie zmienia to jednak faktu, że nie osiągnięto jeszcze w pełni zadawalających efektów i niezbędne są dalsze działania w tym kierunku.

Na przestrzeni lat 2010 - 2013 najwięcej środków finansowych przeznaczono na realizację zadania polegającego na termomodernizacji budynków użyteczności publicznej będących własnością Powiatu. Wydatkowano na ten cel 4 572 423 zł. Wymienione działania przynoszą wymierne skutki ekonomiczne, jak i zmniejszają emisję zanieczyszczeń do środowiska, dlatego też należy je kontynuować.

L.p.	Zadanie	Rok	Koszty	Razem
1	Termomodernizacja - ul. Armii Krajowej 1, Słupsk	2010	3660	79 499
		2011	694	
		2012	75 145	
2	Termomodernizacja – Zespół Szkół Agrotechnicznych w Słupsku	2011	230 130	748 567
		2012	518 437	
3	Termomodernizacja –Domu Pomocy Społecznej w Machowinie	2010	2 060 721	2 167 414
		2011	3 788	
		2012	102 905	
4	Termomodernizacja – Domu Pomocy Społecznej w Lubuczewie	2011	3 936	352 200
		2012	80 656	
		2013	267 608	
5	Termomodernizacja – Domu Pomocy Społecznej w Machowinku	2011	1 230	158 234
		2012	157 004	
6	Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Domu Pomocy Społecznej w Machowinie	2010	14 640	14 640

7	Modernizacja instalacji wodno - kanalizacyjnej w Ośrodku Szkolno- Wychowawczym w Damnicy	2010	610	26 176
		2012	26 176	
8	Termomodernizacja - ul. Kościuszki 2, Ustka	2010	24 888	498 414
		2011	437 885	
		2012	35 641	
9	Termomodernizacja - Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Ustce	2010	265 024	394 812
		2011	2 201	
		2013	127 587	
10	Wymiana centralnego ogrzewania – ul. Sienkiewicza 20, Słupsk	2010	106 378	106 378
11	Termomodernizacja Zespołu Szkół Technicznych w Ustce	2010	66 905	66 905

Tab. 9. Zestawienie środków finansowych przeznaczonych na finansowanie inwestycji w zakresie ochrony środowiska.

Źródło: Opracowanie własne.

W związku z poważnym problemem, jakim w dalszym ciągu stanowią eternitowe pokrycia dachowe, powiat realizuje corocznie już od 2007 r. „Program wymiany eternitowych pokryć dachowych”. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wydatkowano na ten cel środki w wysokości ok. 300 000 zł. Realizacja programu w kolejnych latach jest jak najbardziej uzasadniona, z uwagi na szkodliwość azbestu i konieczność jego usunięcia do 2032 roku.



Ryc. 17. Dach budynku gospodarczego pokryty płytami cementowo - azbestowymi.
Fot. Małgorzata Wojtan.

Ważnym zadaniem, które nie przynosi wymiernych efektów, lecz jego realizacja jest równie znacząca jak wyżej wymienione, jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Działania te polegają na organizacji konkursów ekologicznych, wydawaniu publikacji oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie propagowania ekologii. W latach 2011- 2013 wydatkowano na ten cel 50 000 zł.

W ramach współpracy z samorządami gminnymi realizowane są również wspólne zadania obejmujące rozwój infrastruktury drogowej powiatowej jak i gminnej.

Teren powiatu słupskiego należy do bardzo atrakcyjnych terenów pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, co zobowiązuje do podejmowania działań w kierunku ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej oraz poprawy systemów obszarów chronionych. Należy podejmować działania na rzecz utrzymania naturalnej różnorodności rodzimych zasobów cennych gospodarczo z wykorzystaniem programów rolnośrodowiskowych. Zarząd Powiatu czynnie uczestniczy w uzgadnianiu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zwracając uwagę na zachowanie walorów krajobrazu wiejskiego.

Bogactwem powiatu są lasy, które zajmują powierzchnię 84 775 ha. By nie niszczyć lasów konieczna jest racjonalna gospodarka, polegająca na planowanym ograniczaniu wyrębów i jednocześnie stałym, we właściwym czasie prowadzonym zalesianiu. Przy takiej gospodarce las może się odnawiać i utrzymywać w zdrowiu. Dlatego konieczne jest współdziałanie administracji leśnej i samorządów dla zwiększenia społecznej roli lasów i ich dostępności, w zgodzie z funkcjami ochronnymi i produkcyjnymi. W powiecie zadania te realizują głównie Lasy Państwowe w stosunku do lasów Skarbu Państwa oraz starosta, sprawując nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, których w powiecie mamy 2 424 ha.

W powiecie bardzo dużą uwagę zwraca się na racjonalne korzystanie z wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę, mimo iż zaopatrzenie w wodę nie jest znaczącym problem w powiecie.

Na terenie powiatu istnieją obszary zagrożone podtopieniami. Rzeka Słupia objęta jest osłoną przeciwpowodziową na całej długości w granicach powiatu słupskiego. Wnika to z konieczności osłony hydrologicznej hydroenergetycznych zbiorników retencyjnych i jezior przez które przepływa. Zagrożenie powodziowe może się zwiększyć w przypadku awarii technicznych urządzeń i obwałowań na zbiornikach wodnych w Krzyni i Konradowie.

Zagrożenie powodziowe w dolinie Wieprzy jest niewielkie i występuje od Kępic w dół rzeki, gdzie mogą być podtapiane użytki zielone. Podobnie zagrożone wodami powodziowymi są użytki zielone przyległe do rzeki Łupawy i Łeby. Zagrożeniem w powiecie są powodzie sztormowe szczególnie dla miasta Ustki w rejonie przypoportowym oraz miejscowościach Rowy i Modła, a także w rejonie jeziora Łebsko.

6. Cele i kierunki działań

Cele priorytetowe, średniookresowe i perspektywiczne oraz związane z nimi kierunki działań sformułowano w nawiązaniu do „Programu Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020”, wybierając te, które z perspektywy powiatu są najważniejsze i mogą być realizowane w okresie programowania. Zostały określone głównie na podstawie zidentyfikowanych problemów ochrony środowiska w powiecie słupskim. W głównej mierze są kontynuacją celów i działań określonych w dotychczas opracowywanych programach ochrony środowiska powiat.

6.1 Cele priorytetowe

Należą do nich cele krótkoterminowe planowane do realizacji okresie 2014- 2016:

1. Likwidacja zagrożeń środowiskowych spowodowanych zaleganiem odpadów zawierających azbest, poprzez realizację „Programu wymiany eternitowych pokryć dachowych w powiecie słupskim”.
2. Likwidacja i ograniczenie „niskiej emisji” poprzez termomodernizację budynków.
3. Promocja i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.
4. Przygotowanie planów ochrony dla Słowińskiego Parku Narodowego oraz obszarów Natura 2000.

6.2 Cele średniookresowe

1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych w tym przybrzeżnych.

Kierunki działań:

- realizacja zobowiązań określonych w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych dla aglomeracji od 2 000 RLM,
- realizacja inwestycji poprawiających stan wód przybrzeżnych, w tym budowy i rozbudowy systemów odbioru i oczyszczania wód opadowych,
- realizacja inwestycji mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia w tym budowy lub modernizacji urządzeń i sieci wodociągowych,
- realizacja przedsięwzięć na rzecz wyposażenia aglomeracji poniżej 1 000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji sanitarnej, w tym gdzie nie jest to opłacalne ekonomicznie – indywidualne systemy zbierania lub oczyszczania ścieków socjalno - bytowych.

2. Osiągnięcie i utrzymanie standardów jakości środowiska wpływających na warunki zdrowotne.

Kierunki działań:

- modernizacja systemów infrastruktury ciepłej, rozwój scentralizowanych systemów grzewczych dla ograniczania „niskiej emisji”, w tym także liczby jej źródeł,
- promowanie i wspieranie rozwiązań pozwalających na ograniczanie wielkości emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu oraz hałasu komunikacyjnego,
- upowszechnienie stosowania OZE w indywidualnych i lokalnych źródłach energii.

3. Zapewnienie wysokiego stopnia odzysku odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska poprzez budowę nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami.

Kierunki działań:

- objęcie przez gminę wszystkich właścicieli nieruchomości systemem gospodarowania odpadami komunalnymi,
- rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,

- dokończenie budowy systemu regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, realizujących kompleksowe zagospodarowanie odpadów,
 - rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów.
4. Ochronie mieszkańców powiatu i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.

Kierunki działań:

- przeciwdziałanie zabudowie terenów zagrożonych powodzią lub masowymi ruchami ziemi oraz nadmiernemu uszczelnianiu obszarów retencji wodnej, budowa zbiorników retencyjnych,
 - zwiększanie naturalnej retencji wód, renaturyzacja zniszczonych regulacjami terenów wodno – błotnych i cieków wodnych,
 - rozwój procesu zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi, jako systemu pozwalającego na skuteczne rozwiązywanie problemów zabezpieczenia osadnictwa, dziedzictwa kulturowego oraz cennych zasobów środowiska.
5. Kształtowanie u mieszkańców postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska.

Kierunki działań:

- wspieranie funkcjonowania lokalnych centrów informacji i edukacji ekologicznej,
- wspieranie instytucji i stowarzyszeń prowadzących w terenie edukację ekologiczną wśród młodzieży szkolnej, mieszkańców i turystów na szczeblu regionalnym i lokalnym,
- wspieranie aktywności obywatelskiej, powstawania i rozwoju regionalnych i lokalnych agend organizacji ekologicznych oraz nowych podmiotów artykułujących ekologiczne interesy społeczności lokalnych,
- współpraca samorządów z mediami w zakresie promocji wiedzy i zachowań proekologicznych, organizacja debat publicznych, ponoszących problemy ekologiczne na przykładzie lokalnych konfliktów.

6. Aktywizacja rynku o działania na rzecz środowiska, zwiększenie roli ekoinowacyjności w procesie rozwoju regionu.

Kierunki działań:

- wspieranie powstawania i rozwoju produkcji i dystrybucji produktów pochodzących z certyfikowanych gospodarstw i przetwórnictwa ekologicznych,
- upowszechnienie stosowania w administracji publicznej „zielonych zamówień”, promowanie posiadaczy certyfikatów i znaków ekologicznych oraz wymagań ekologicznych w odniesieniu do zamawianych produktów,
- wspieranie rozwiązań opartych o innowacyjne wykorzystanie zasobów środowiska, szczególnie obszaru przybrzeżnego.

7. Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej, powstrzymanie procesów degradacji oraz poprawa systemów obszarów chronionych.

Kierunki działań:

- obejmowanie ochroną prawną nowych obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, z uwzględnieniem ich spójności przestrzennej z systemem sąsiednich obszarów chronionych,
- podejmowanie działań na rzecz utrzymania naturalnej różnorodności rodzimych zasobów cennych gospodarczo (drzewostanu, ryb) z wykorzystaniem programów rolnośrodowiskowych,
- zapewnienie przejść dla zwierząt w ciągach sieci komunikacyjnych, zapobieganie fragmentacji siedlisk, likwidacja w ciekach wodnych barier migracyjnych dla ryb wędrownych i innych organizmów,
- działania na rzecz poprawy stanu zachowania i renaturyzacji cennych i szczególnie wrażliwych ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- działania na rzecz ochrony i przywracania charakteru pomorskiego krajobrazu, w szczególności wiejskiego i małomiasteczkowego (m.in. zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, rewitalizacja zabytkowych układów parkowych, cmentarzy i miejsc pamięci),

- ograniczanie przeznaczania terenów zieleni pod zabudowę, odpowiednie ich kształtowanie i rewitalizacja,
- umożliwianie dostępu do atrakcyjnych zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego, w sposób gwarantując ochronę tych zasobów.

8. Dostosowanie ekosystemów leśnych do zmian klimatycznych i warunków siedliskowych; przywracanie i zachowanie walorów ekologicznych obszarom rolniczym.

Kierunki działań:

- planowe zalesienia nieprzydatnych rolniczo gruntów porolnych oraz gruntów „odzyskanych” na skutek rekultywacji, szczególnie w obszarach korytarzy ekologicznych i stref wododziałowych oraz wodochronnych obszarów leśnych,
- ograniczanie przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne oraz całkowitych wyrębów starodrzewu w lasach ochronnych,
- uwzględnianie w uproszczonych planach urządzenia lasów, położonych granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”, najcenniejszych przyrodniczo elementów w celu zwiększenia możliwości ich ochrony,
- współdziałanie administracji leśnej i samorządów dla zwiększenia społecznej roli lasów i ich dostępności, w zgodzie z funkcjami ochronnymi i produkcyjnymi,
- rozwój i doskonalenie monitorowania lasów, w celu jak najszybszej identyfikacji istniejących i potencjalnych zagrożeń, w tym szczególnie zagrożenia pożarowego,
- przywrócenie właściwego funkcjonowania urządzeń melioracyjnych oraz ich modernizacja w kierunku kompleksowego oddziaływania na retencję, parowanie i odpływ, z uwzględnieniem wpływu planowanych działań na chronione siedliska i gatunki.

9. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia w wodę.

Kierunki działań:

- racjonalne korzystanie z wód podziemnych, zapewniające zachowanie równowagi pomiędzy poborem i zasilaniem, zwłaszcza podczas poszukiwania i wydobywania gazu z łupków,
- tworzenie i weryfikacja stref ochronnych dla ujęć wód podziemnych, wdrażanie zasad ich ochrony, w tym zapobieganie i ograniczanie dopływu zanieczyszczeń.

10. Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, eliminacja nielegalnego wydobywania oraz minimalizowanie niekorzystnych skutków ich eksploatacji.

Kierunki działań:

- kontynuacja badań geologicznych i poszukiwanie surowców, w tym leczniczych, termalnych i energetycznych, mogących stanowić element rozwoju gospodarczego regionu lub zastąpić dotychczasowe źródła energii,
- dokumentowanie i podejmowanie eksploatacji złóż w sposób racjonalny, ważąc korzyści gospodarcze oraz szkody po stronie społeczności lokalnych, krajobrazu i przyrody,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- rekultywacja nieczynnych wyrobisk oraz obszarów, na których prowadzono poszukiwania i eksploatację kopalin.

11. Wspieranie wytwarzania i wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.

Kierunki działań:

- wspieranie budowy urządzeń i instalacji służących do wytwarzania i przesyłania energii ze źródeł odnawialnych, uwzględniających warunki przyrodnicze (w tym korytarze migracyjne ptaków) i krajobrazowe, a na etapie lokalizacji i realizacji instalacji również minimalizację negatywnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska,
- wspieranie zakładania plantacji energetycznych, których lokalizacja uwzględnia uwarunkowania przyrodnicze,
- upowszechnianie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznego wykorzystania potencjału energetycznego

poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii oraz o możliwościach skorzystania z pomocy finansowej oraz technicznej,

- promowanie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania OZE, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych.

12. Rozbudowa efektywnych systemów produkcji i dystrybucji energii, optymalizacja jej zużycia oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań energetyki na środowisko.

Kierunki działań:

- wspieranie w procesach produkcji energii wysokosprawnych i niskoemisyjnych technologii energetycznych,
- realizacja kompleksowych przedsięwzięć termomodernizacyjnych, w szczególności w zabudowie mieszkaniowej,
- wspieranie zmian technologicznych ograniczających straty energii w przesyłach, upowszechnianie energooszczędnych technik, technologii i urządzeń.

6.3 Cele perspektywiczne

Cele perspektywiczne są tożsame z celami średniookresowymi. Realizacja celów średniookresowych rozpoczęta zostanie w okresie do 2021 r. to jednak bez wątpienia podjęte działania będą kontynuowane po 2021 r. Realizacja podjętych działań w celu ich osiągnięcia wymagać będzie kosztownych inwestycji związanych chociażby z budową sieci wodociągowych czy kanalizacyjnych, modernizacją lub budową nowych oczyszczalni ścieków, czy modernizacją infrastruktury ciepłej. Poza tym kształtowanie u mieszkańców postaw i nawyków proekologicznych oraz odpowiedzialności za stan środowiska również wymaga pracy ciągłej, której nie będzie można zakończyć w 2021 r. podobnie jak aktywizacji rynku do działań na rzecz środowiska, czy ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej.

7. Aspekty finansowe realizacji programu

Realizacja Programu ochrony środowiska jak również wdrażanie wymagań ochrony środowiska Unii Europejskiej jest procesem trudnym i kosztownym. Źródła pozyskiwania funduszy na ten cel pochodzą ze środków krajowych jak i zagranicznych. Wdrażanie Programu powinno być oparte na źródłach finansowania jakimi są budżet powiatu, fundusze ochrony środowiska, programy pomocowe, środki własne inwestorów oraz budżety innych jednostek samorządowych odpowiedzialnych za realizację zadań, zgodnie z ich właściwością. Główne źródła finansowania zadań służących ochronie środowiska to:

1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, który wspomaga finansowo zadania w formie preferencyjnych pożyczek, dotacji i dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek.
2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, którego głównym celem jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu ogólnopolskim i ponad regionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.
3. Bank Ochrony Środowiska, który jest bankiem komercyjnym, specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska i który współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz innymi funduszami pomocowymi.
4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020, którego projekt został przekazany Komisji Europejskiej w kwietniu br. i po negocjacjach z komisarzami powinien zostać przyjęty do końca 2014 r.

8. Zarządzanie programem

Uczestnikami realizacji Programu Ochrony Środowiska Powiatu Słupskiego są nie tylko władze powiatu przygotowujące i uchwalające Program oraz oceniające sprawność i efektywność jego realizacji, ale również jednostki samorządów gminnych prowadzące różnorodne działania w zakresie ochrony środowiska (przede wszystkim inwestycyjne w gospodarce komunalnej), a także edukacji ekologicznej. Poza tym inne organy administracji publicznej, realizujące zadania Programu, jednostki dysponujące środkami

finansowymi z opłat środowiskowych, zobowiązane przeznaczać je na realizację programu oraz banki i instytucje finansowe, którym powierzono zarządzanie środkami przeznaczanymi na cele ochrony środowiska.

Do zarządzających Programem należy również zaliczyć organizacje pozarządowe wspierające społeczeństwo w realizowaniu swych aspiracji i przyjmujące na siebie rolę pośredniczenia pomiędzy administracją a społeczeństwem oraz podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu, szczególnie te, które posiadają znaczny wpływ na środowisko i wymagają uzyskania pozwoleń/zezwoleń na korzystanie ze środowiska. Włączenie do procesu realizacji programu szerokiego grona partnerów instytucjonalnych i społecznych jest warunkiem jego akceptacji i pozwala na przekazywanie współodpowiedzialności za osiągnięcie celów.

Zarząd powiatu co dwa lata ocenia realizację programu, przygotowując na tę okoliczność stosowny raport, który przedstawia Radzie Powiatu i następnie podaje do publicznej wiadomości

Monitoring polityki ekologicznej powiatu słupskiego podlegał będzie ocenie w zakresie:

- stopnia wykonania przyjętych zadań,
- stopnia realizacji założonych celów,
- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Wyniki prowadzonej oceny stanowiąc będą podstawę aktualizacji przedmiotowego Programu.

9. Harmonogram realizacji przedsięwzięć

L.p.	Rodzaj działania	Okres realizacji	Odpowiedzialny za realizację/finansowanie zadania z własnych środków	Współuczestnicy /źródła finansowania
1	Realizacja zobowiązań określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, dla aglomeracji o 2 000 RLM	2016	gminy Kępice, Dębica Kaszubska, Główny	samorząd województwa, WFOŚiGW w Gdańsku, środki europejskie, instytucje finansowe
2	Realizacja inwestycji poprawiających stan wód przybrzeżnych, tym budowy i rozbudowy systemów odbioru i oczyszczania wód opadowych	2016	gminy Ustka, Miasto Ustka	samorząd województwa, WFOŚiGW w Gdańsku, środki europejskie, instytucje finansowe
3	Realizacja przedsięwzięć na rzecz wyposażania aglomeracji poniżej 2 000 RLM w oczyszczalnie ścieków i	2016	gminy Damnica, Główny, Potęgowa,	samorząd województwa, WFOŚiGW w Gdańsku, środki europejskie,

	systemy kanalizacji sanitarnej, a tam, gdzie nie jest to opłacalne ekonomicznie – indywidualnych systemów zbierania lub oczyszczania ścieków socjalno – bytowych		Smółdzino	instytucje finansowe
4	Likwidacja niewykorzystywanej gospodarczo zabudowy hydrotechnicznej, udrożnienie pozostałych barier w celu przywrócenia funkcjonowania rzek i ich dolin jako korytarzy ekologicznych oraz nie lokalizowanie nowych elektrowni wodnych	2016	właściciele urządzeń hydrotechnicznych, zarządcy wód płynących	NFOŚiGW, WFOŚiGW w Gdańsku, samorząd województwa, środki europejskie, instytucje finansowe
5	Ochrona ichtiofauny przed kłusownictwem będącym jednym z głównych przyczyn niewielkiej atrakcyjności wędkarskiej i ponoszenie świadomości ekologicznej	2016	organizacje proekologiczne,	PZW
6	Upowszechnienie stosowania OZE w indywidualnych i lokalnych źródłach energii	2021	samorządy gminne i powiatowy	Bałtycki Klaster Egzoenergetyczny, Bałtycka Agencja poszanowania Energii, placówki naukowo - badawcze
7	Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod względem prawnym i technicznym dla rozwoju produkcji odnawialnej	2021	samorządy gminne	-----
8	Modernizacja systemów infrastruktury cieplnej, rozwój scentralizowanych systemów grzewczych dla ograniczenia liczby źródeł „niskiej emisji”, rozbudowa sieci gazowniczej nowoczesnych sieci ciepłowniczych w obszarach zwartej zabudowy	2021	samorządy gminne i powiatowy	samorząd województwa, WFOŚiGW w Gdańsku, środki europejskie, instytucje finansowe
9	Rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie (utyliczacja odpadów, rekultywacja wysypisk i. t. p.).	2016	samorządy gminne	samorząd powiatowy, WFOŚiGW w Gdańsku
10	Realizacja „Programu wymiany eternitowych pokryć dachowych w powiecie słupskim”	2016	samorząd powiatowy	NFOŚiGW, WFOŚiGW w Gdańsku
11	Promowanie i wspieranie rozwiązań pozwalających na ograniczenie wielkości emisji pochodzącej z transportu oraz hałasu	2021	samorząd województwa, powiatowy, gminne	WFOŚiGW w Gdańsku

	komunikacyjnego			
12	Objęcie przez gminę wszystkich właścicieli nieruchomości systemem gospodarowania odpadami komunalnymi	2021	samorządy gminne	-----
13	Rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych	2021	samorządy gminne	WFOŚiGW w Gdańsku
14	Rekultywacja zamkniętego składowiska opadów	2016	gmina Kępice	WFOŚiGW w Gdańsku
15	Przeciwdziałanie zabudowie terenów zagrożonych powodzią lub masowymi ruchami ziemi, budowa zbiorników retencyjnych	2021	samorządy gminne	samorząd powiatowy
16	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych centrów informacji i edukacji ekologicznej	2021	samorządy gminne i powiatowy	placówki oświatowe, kulturalne, organizacje pozarządowe, uczelnie i instytutu badawcze, fundusze ekologiczne, PGL LP
17	Dalszy rozwój i stale doskonalenie systemów informowania społeczeństwa o jakości badanych i ocenianych składników środowiska	2021	samorząd powiatowy we współpracy z samorządami gminnymi	Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w Gdańsku, WIOŚ, urzędy statystyczne, PGL LP
18	Tworzenie programów edukacji ekologicznej dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych	2016	samorząd powiatowy	WFOŚiGW
19	Wspieranie instytucji i stowarzyszeń prowadzących w terenie edukację ekologiczną wśród młodzieży szkolnej, mieszkańców i turystów na szczeblu regionalnym i lokalnym	2021	samorządy gminne i powiatowy	SPN, PK Dolina Słupi, organizacje pozarządowe, WFOŚiGW w Gdańsku
20	Wspieranie aktywności obywatelskiej, powstawania i rozwoju regionalnych i lokalnych agend organizacji ekologicznych oraz nowych podmiotów artykułujących ekologiczne interesy społeczności lokalnych	2021	samorządy gminne i powiatowy	Organizacje ekologiczne, WFOŚiGW w Gdańsku
21	Współpraca samorządów z mediami w zakresie promocji wiedzy i zachowań proekologicznych, organizacja debat publicznych podnoszących problemy ekologiczne	2021	samorządy gminne i powiatowy	Media regionalne i lokalne, organizacje pozarządowe, placówki naukowe, PGL LP
22	Upowszechnienie stosowania w administracji publicznej „zielonych zamówień”, promowanie posiadaczy	2021	samorządy gminne i powiatowy	ODR, Izba Rolnicza

	certykatów			
23	Obejmowanie ochroną prawną nowych obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, z uwzględnieniem ich spójności przestrzennej z systemem obszarów ochronionych przyległych jednostek administracyjnych	2021	samorządy gminne i województwa	WFOŚiGW w Gdańsku, RDOŚ w Gdańsku, PGL LP, organizacje ekologiczne
24	Uwzględnienie w uproszczonych planach urządzenia lasów, położonych w granicach parków krajobrazowych, najcenniejszych przyrodniczo elementów w celu zwiększenia ich ochrony	2021	samorząd powiatowy	Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, RDOŚ
25	Przywrócenie właściwego funkcjonowania urządzeń melioracyjnych oraz ich modernizacja	2016	Zarząd Melioracji i urządzeń Wodnych, właściciele gruntów rolnych	RZGW, PLG LP, starosta
26	Racjonalne korzystanie z wód powierzchniowych, zapewniające zachowanie równowagi pomiędzy poborem i zasilaniem, zwłaszcza podczas poszukiwania i wydobywania gazu łupkowego	2021	organy wydające pozwolenia wodnoprawne, KZGW	podmioty eksploatujące zasoby wodne, RDOŚ, organy wydające koncesje na poszukiwanie i wydobywanie gazu z łupków
27	Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin	2021	starosta	samorządy gminne i PGL LP
28	Zagospodarowanie gruntów o niskiej klasie bonitacyjnej i nieprzydatnych rolniczo, poprzez zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na rzecz nowych funkcji gospodarczych oraz prowadzenia zalesień	2021	samorządy gminne	środki unijne

Tab. 10. Harmonogram zadań własnych i koordynowanych dla powiatu słupskiego.

10. Literatura:

- Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012r.- Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2013,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatu Słupskiego, 2014r,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020,
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do 2016.,
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012 – 2022,
- Bank Danych Lokalnych www.stat.gov.pl,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego – 2018,
- Raport o stanie Środowiska w Województwie Pomorskim w 2010,
- Raport o stanie Środowiska w Województwie Pomorskim w 2011,
- Raport o stanie Środowiska w Województwie Pomorskim w 2012,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego – 2009,
- Program ochrony środowiska przed hałasem na lata 2013 – 2017 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinka drogi krajowej nr 21 Łosino – Ustka, której eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ,
- Uchwała nr 756/XXXV/13 Sejmiku województwa Pomorskiego z dnia 25 listopada 2013 roku w sprawie określenia programów ochrony środowiska przed hałasem na lata 2013 – 2017 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych i ekspresowych, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ,
- Uchwała nr 753/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 listopada 2013 roku w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 oraz poziom docelowy bezno(a) pirenu.

11. Spis rycin:

Ryc. 1. Podział administracyjny powiatu słupskiego.	6
Ryc. 2. Powiat słupski na tle podziału fizjograficznego i administracyjnego.	7
Ryc. 3. Rzeka Wieprza.	12
Ryc. 4. Rozmieszczenie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie powiatu słupskiego.	13
Ryc. 5. Krainy klimatyczne na terenie powiatu słupskiego.	14
Ryc. 6. "Wędrujące wydmy" na obszarze Słowińskiego Parku Narodowego.	15
Ryc. 7. Formy ochrony przyrody w powiecie słupskim.	16
Ryc. 8. Obszar Natura 2000 "Dolina Słupi".	23
Ryc. 9. Stopień skanalizowania powiatu słupskiego według gmin [%].	29
Ryc. 10. Struktura oczyszczania ścieków w powiecie słupskim na przestrzeni lat 2007 - 2012.	31
Ryc. 11. Struktura unieszkodliwiania odpadów w powiecie słupskim w latach 2007 - 2012.	35
Ryc. 12. Składowiska odpadów na terenie powiatu słupskiego.	38
Ryc. 13. Emisja wybranych zanieczyszczeń powietrza na obszarze powiatu słupskiego na przestrzeni lat 2007 - 2012.	40
Ryc. 14. Ocena stanu powierzchniowych wód płynących w ramach monitoringu diagnostycznego w 2012r.	41
Ryc. 15. Ścieżki przyrodnicze na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”.	45
Ryc. 16. Odnawialne źródła energii na terenie powiatu słupskiego.	47
Ryc. 17. Dach budynku gospodarczego pokryty płytami cementowo - azbestowymi.	49

12. Spis tabel:

Tab. 1. Charakterystyka powiatu słupskiego.	7
Tab. 2. Udokumentowane złoża kopalin na terenie powiatu słupskiego (stan na dzień 31 lipca 2014r.)	10
Tab. 3. Charakterystyka ujęć wód podziemnych na terenie powiatu słupskiego.	28
Tab. 4. Oczyszczalnie ścieków w powiecie słupskim.	31
Tab. 5. Ilość odpadów komunalnych z podziałem na klasyfikację przyjętą w katalogu odpadów odebrana z poszczególnych gmin powiatu słupskiego [Mg].	37
Tab. 6. Stężenia średnioroczne NO ₂ , PM10 i benzenu na terenie powiatu słupskiego w 2011 i 2012 r.	40
Tab. 7. Klasyfikacja wód podziemnych badanych na terenie powiatu słupskiego w ramach monitoringu operacyjnego w 2011r.	43
Tab. 8. Elektrownie wiatrowe na terenie powiatu słupskiego.	46
Tab. 9. Zestawienie środków finansowych przeznaczonych na finansowanie inwestycji w zakresie ochrony środowiska.	49
Tab. 10. Harmonogram zadań własnych i koordynowanych dla powiatu słupskiego.	62

13. Spis skrótów:

Poś - Prawo ochrony środowiska
GZWP - Główny Zbiornik Wód Podziemnych
ZPK - zespół przyrodniczo - krajobrazowy
ZGK - Zakład Gospodarki Komunalnej
PKP PLK - Polskie Koleje Państwowe Polskie Linie Kolejowe
RIPOK - Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
WWA - wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
RLM - równoważna liczba mieszkańców
OZE - odnawialne źródła energii
PZW - Państwowy Związek Wędkarski
PK Dolina Słupi - Park Krajobrazowy Dolina Słupi
SPN - Słowiński Park Narodowy
WFOŚ i GW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
RZGW - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
PGL LP - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe